

kwartaaloverzicht
binnenlandse veiligheidsdienst

2^e kwartaal 1979

KWARTAALOVERZICHT

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

2e KWARTAAL 1979

INDEX KWARTAALOVERZICHT 2e KWARTAAL 1979

Blz.

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Scheepvaart en inlichtingenactiviteit 1

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

Communistische partijen in de Europese verkiezingen 18

Wordt de CPN democratischer? 24

Het vijfde congres van de IKB 32

De Nederlandse Volks-Unie congresseert 37

Anti-militarisme 39

III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

Opleving van de Palestijnse terreur 42

Molukkers: Recente ontwikkelingen 45

Europese Verkiezingen 47

ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTENSCHEEPVAART EN INLICHTINGENACTIVITEIT

De indrukwekkende groei van de Sowjetrussische handelsscheepvaart die in de afgelopen decennia heeft plaatsgevonden, trekt de laatste jaren grote aandacht.

In verschillende westerse landen hebben redersverenigingen zich tot hun regering gewend, teneinde uiting te geven aan hun bezorgdheid over de wijze waarop de snel groeiende en in kwaliteit toenemende Sowjetrussische koopvaardijvloot het zeevervoer van en naar de Sowjet-Unie monopoliseert en zich door middel van dumping van tarieven binnendringt in de westerse vaarroute.

Daarnaast zijn er in een aantal westerse landen over deze zaak vragen gesteld in het parlement en is deze kwestie mede aanleiding geweest tot het besluit van de Europese Commissie de zeevaart onder het werkingsgebied van de EEG te brengen.

Bij alle publiciteit die de groei van de Sowjetrussische koopvaardij momenteel krijgt, wordt echter alleen aandacht geschonken aan het negatieve effect op de werkgelegenheid bij westerse bedrijven en het gevaar dat het Westen, voor wat betreft het vervoer over zee, op langere termijn, afhankelijk zou kunnen worden van de Sowjet-Unie.

Weinig aandacht krijgt het feit, dat de Russen hun handelsscheepvaart ook voor conspiratieve doeleinden plegen te gebruiken en dat de groeiende omvang daarvan derhalve een vergroting betekent van de conspiratieve mogelijkheden van de Sowjetrussische inlichtingendiensten.

De groei van de Sowjet-handelsscheepvaart en de toegenomen aanwezigheid van Sowjets in Nederland

Een groeiend aandeel op de maritieme markt

Bij zijn ambtsaanvaarding als premier van de USSR in 1955 gaf CHROESJTSJOV te kennen de waarde van een vloot niet hoger te schatten dan haar gewicht in ijzer.

In de periode van ruim twintig jaar die ligt tussen deze uitspraak en het heden, is men in Moskou op dit punt echter radikaal van gedachten veranderd en hebben de Russen hun vloten op spectaculaire wijze uitgebreid. De Sowjetrussische visserijvloot en de vloot van onderzoekingsschepen zijn thans de grootste ter wereld. De vloot van onderzoekingsschepen is zelfs groter dan de soortgelijke vloten van de overige landen ter wereld tezamen. De Sowjetrussische marine maakte voorts een dusdanige groei door, dat zij momenteel driemaal zoveel oppervlakte-schepen en viermaal zoveel onderzeeboten telt als de marine van de Verenigde Staten. De Sowjet-handelsvloot tenslotte, waarover het hier verder zal gaan, klom, wat haar omvang betreft, in twintig jaar van de drie en

twintigste naar de zesde plaats op de wereldranglijst, met dien verstande dat zij met betrekking tot het traditionele vervoer van stukgoederen thans de grootste ter wereld is.

De groei van deze handelsvloot, die momenteel ongeveer twintig miljoen ton telt, is hiermee echter nog niet ten einde. In het lopende vijfjarenplan, dat geldt voor de periode 1976 - 1980 wordt, naast een verbetering van de havenfaciliteiten in de Sowjet-Unie, een groei van de handelsvloot nagestreefd met ongeveer één miljoen ton per jaar. Deze toename zal voor een belangrijk deel betrekking hebben op de vloten van container-vaartuigen en zogenaamde "roll-on/roll-off schepen", die volgens het plan respectievelijk honderd en honderdvijftig procent in omvang zullen moeten stijgen.

Het is vooral deze voorgenomen uitbreiding van de Sowjetrussische handelsvloot, die in kringen van westerse reders verontrusting heeft doen ontstaan.

Het vervoer over zee tussen de Sowjet-Unie en de belangrijkste westerse landen vindt reeds voor meer dan zeventig procent plaats met Russische schepen. Dit is het gevolg van het feit dat de Russische staatshandelsorganisaties het goederenvervoer de facto reserveren voor Sowjetschepen.

Daarnaast hebben de Sowjets zich door middel van dumping van tarieven (prijsonderbiedingen tot veertig procent zijn bekend) weten binnen te dringen in het scheepvaartverkeer tussen de westerse landen onderling.

Een en ander heeft er toe geleid dat zij binnen een opvallend kort tijdsbestek zeven procent van het Westeuropese zeeverkeer en acht procent van het zeevervoer tussen West-Europa en de Verenigde Staten in handen hebben weten te krijgen. De voorgenomen uitbreiding van de handelsvloot zal deze percentages nog verder doen stijgen, omdat de beoogde groei verhoudingsgewijs groter is dan de te verwachten toename van de buitenlandse handel van de Sowjet-Unie.

Een lichtpuntje bij dit alles is echter dat men van Sowjetzijde recentelijk, als gevolg van de dreiging van westerse zijde met wettelijke maatregelen tegen hun oneerlijke concurrentiemethoden, toelating heeft verzocht tot een aantal conferences (combinaties van lijndienstrederijen, die gezamenlijk algemeen bindende vrachttarieven en vaarroutes opstellen en toezicht houden op de naleving daarvan). Of dit ook tot bevredigende resultaten zal leiden valt echter nog te bezien. In westerse rederskringen is men daar niet gerust op.

De reden waarom de Sowjet-Unie zich met betrekking tot de uitbreiding van de handelsvloot zulke geweldige inspanningen getroost, is voornamelijk gelegen in het feit, dat de handelsscheepvaart voor haar één van de weinige mogelijkheden vormt om een deel van de grote tekorten op de betalingsbalans weg te werken. Deze tekorten ontstaan door de noodzakelijke invoer van westerse technologie, waartegenover, ondanks het systeem van compensatietransacties, onvoldoende uitvoer staat.

Daarnaast spelen echter eveneens militair-strategische argumenten een rol.

Veelbetekenend is in dit verband een opmerking van de opperbevelhebber van de Sowjetrussische marine, , die de rode handelsvloot de "vierde arm van de defensie en de rechterarm van de zee-macht" noemt.

De toegenomen aanwezigheid van Sowjets in Nederland

De geschetste groei van de Sowjet handelsscheepvaart heeft ook effecten gehad in Nederland.

Met de groei van de rode koopvaardijvloot steeg ook het aantal Sowjet schepen en daarmee het aantal Sowjet zeelieden, dat Nederlandse havens aandoet. Ons land werd nog in het midden van de jaren zestig door slechts ongeveer vierhonderd Sowjet schepen bezocht. Thans zijn dit er bij benadering reeds meer dan zestienhonderd per jaar.

Ruim dertienhonderd daarvan bezoeken het Nieuwe Waterweggebied. De resterende driehonderd hebben Amsterdam, Delfzijl, Terneuzen en Vlissingen als plaats van bestemming.

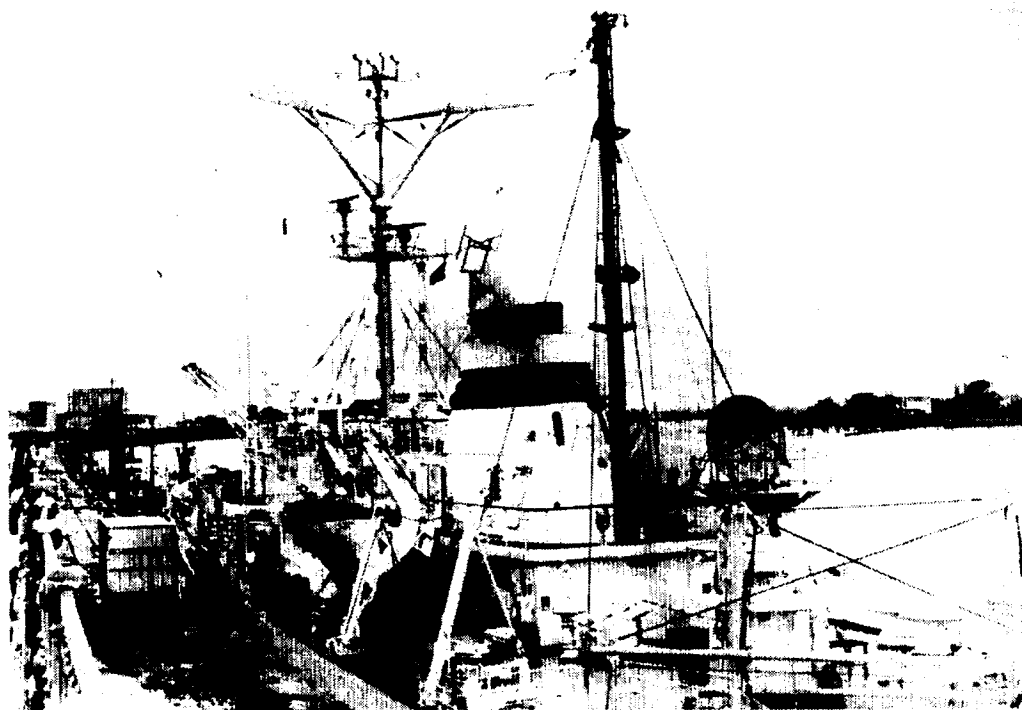
De Sowjet koopvaardijschepen hebben gemiddeld dertig tot veertig bemanningsleden aan boord en blijven gewoonlijk vijf dagen in hun aanleghaven. Dit betekent voor de stad Rotterdam, dat daar dagelijks tussen de vierhonderdvijftig en zeshonderd Russische zeelieden vertoeven. Deze schepelingen mogen zich op vertoon van hun zeemansboekje, dus zonder dat zij over een visum beschikken, vrijelijk in de stad bewegen.

Amsterdam heeft gemiddeld vijftig tot honderd Russische zeelieden per dag binnen haar gebied.

Behalve een toeneming van het aantal Sowjet schepen en zeelieden in de Nederlandse havens, heeft de groei van de rode handelsvloot tot

gevolg gehad, dat de Sowjets in Nederland een scheepvaartvertegenwoordiger kregen, hier te lande walorganisaties stichtten en aanhoudend pogingen doen in Rotterdam een consulaat geopend te krijgen.

Gezien het feit, dat het vooral de permanente vestigingen zijn waarvan de Sowjetrussische inlichtingendiensten gebruik plegen te maken, zal op deze zaken wat uitgebreider ingegaan worden.

In 1953, toen de ontplooiing van de Sowjet handelsscheepvaart gestalte begon te krijgen, zond MORFLOT, het Al-Unie Ministerie van de Sowjetrussische koopvaardij, na verkregen toestemming van de Nederlandse regering, een permanente vertegenwoordiger naar ons land. Sedert 1969 is dit een medewerker van SOVINFLLOT, een MORFLOT-organisatie, die ondermeer tot taak heeft in het buitenland voor Sowjetrussische rederijen op te treden als generaal-agent. Dat wil zeggen, dat zij, door middel van eigen vestigingen of het verlenen van scheepsagenturen aan lokale scheepvaartbedrijven, voor Sowjet schepen buiten de Sowjet-Unie het controle-, stuwadoors- en cargadoorswerk moet uitvoeren of laat verrichten.

Daarnaast is er in Nederland gedurende een aantal jaren tweemaal een vertegenwoordiger van een andere dochterorganisatie van MORFLOT, te weten SOVFRAKHT, werkzaam geweest. SOVFRAKHT is een MORFLOT-onderdeel, dat meer specifiek is belast met het in het buitenland verrichten of laten verrichten van cargadoorswerkzaamheden ten behoeve van Sowjet tankers en "tramp" schepen (schepen die niet in een lijndienst varen).

Een volgende stap om in ons land vaste voet aan de grond te krijgen, was de poging een Nederlands-Russische "joint-venture" voor de behandeling van Sowjet schepen in Nederlandse havens op te richten.

In 1969, vrijwel onmiddellijk na de komst van een SOVINFLOT-vertegenwoordiger naar Nederland, werd de N.V. PAKHOED benaderd met het voorstel gezamenlijk een scheepvaartbedrijf te stichten. De Nederlandse onderneming, die reeds sedert het begin van de vijftiger jaren voor de havens van Rotterdam de scheepsagentuur van MORFLOT bezat, voelde hier echter niets voor. De Russen wilden namelijk voor vijfenzeventig procent participeren in het aandelenkapitaal van het nieuw te vormen bedrijf.

In de loop van 1970/1971 traden de Russen daarom in onderhandeling met een tiental andere Nederlandse scheepvaartondernemingen teneinde te komen tot de oprichting van een gemeenschappelijk bedrijf onder Sowjet controle. Voorwaarde daarbij was steeds, dat het betrokken bedrijf zou trachten van de Nederlandse overheid toestemming te verkrijgen voor de toelating en het verblijf hier te lande van een aantal Sowjet functionarissen bij de op te richten joint venture. Alle besprekingen liepen echter op niets uit, voornamelijk als gevolg van het restrictieve beleid van de Nederlandse overheid met betrekking tot de toelating van SOWJETS in ons land (zie hieronder).

Na deze mislukte pogingen besloten de Russen in 1972 in de Maasstad een zelfstandig filiaal te vestigen van de Belgisch-Sowjetrussische joint-venture, TRANS WORLD MARINE AGENCY COMPANY N.V. (hierna te noemen T.W.M.).

T.W.M. werd medio 1969 in Antwerpen opgericht. Van Belgischse zijde namen een tweetal kleine NV's en de onlangs overleden heer deel. Van sowjet zijde zijn bij het bedrijf betrokken de organisaties SOVINFLOT en SOVFRAKHT, alsmede een aantal rederijen, waaronder de belangrijke BALTIC STEAMSHIP COMPANY. De Russen bezitten vijfenzeventig procent van de aandelen en hebben toestemming van de Belgische overheid op het kantoor te Antwerpen zeven eigen medewerkers te plaatsen.

De vestiging van het T.W.M.-filiaal te Rotterdam werd in maart 1972 in het Handelsregister ingeschreven. In september van hetzelfde jaar kondigde T.W.M.-Rotterdam in een officiële publicatie aan als generaal-agent voor alle in Rotterdam gevestigde Sowjet scheepvaartorganisaties te zullen gaan optreden.

Alle cargadoorswerkzaamheden zou het bedrijf zelf uitvoeren. De contrôle- en stuwadoorszaken zouden echter voorshands bij andere scheepvaartondernemingen uitbesteed blijven.

In 1974 werd ook in Amsterdam een zelfstandig filiaal van T.W.M.⁴ Antwerpen geopend. De taken van deze vestiging waren gelijk aan die van het in Rotterdam gevestigde bedrijf. Voorts werden voor de havens van Delfzijl, Terneuzen en Vlissingen filialen geopend ten kantore van respectievelijk de firma WIJNNE en BARENDs te Delfzijl, AUGUST DE MEYER N.V. te Terneuzen en DEKA TRANSPORT Mij. te Vlissingen. Daarnaast heeft T.W.M.-Rotterdam in 1975 een dochtermaatschappij, TRANS TALLY B.V., opgericht, belast met het verrichten van contrôle-werkzaamheden aan boord van Russische schepen. Tenslotte mag niet onvermeld blijven dat de Sowjets recentelijk hebben gepoogd in Rotterdam en Amsterdam joint-ventures aan te gaan met enkele stuwadoors-bedrijven, ten einde zodoende de enige fase van de behandeling van de schepen die zij nog moeten uitbesteden aan Nederlandse bedrijven, ook in eigen hand te krijgen.

De Nederlandse filialen van T.W.M. verkeren, in tegenstelling tot hetgeen bij joint-ventures met een Sowjet meerderheidsdeelname doorgaans het geval is, bepaald niet in een noodlijdende situatie. De financiële resultaten van de bedrijven zijn, rekening houdend met de slechte gang van zaken in de scheepvaart, zeker niet onbevredigend te noemen en bovendien maken zij een redelijke groei door.

T.W.M.-Rotterdam sloot in 1977 de boeken af met een positief saldo van ongeveer anderhalf miljoen gulden. De dochteronderneming TRANS TALLY maakte in hetzelfde jaar een winst van enkele honderdduizenden guldens. T.W.M.-Amsterdam boekte een geringe winst.

De groei van de Nederlandse filialen van T.W.M. komt tot uitdrukking in de toenemende omvang van het personeelsbestand. Beide bedrijven begonnen hun bestaan met het overnemen van een aantal medewerkers van de firma's, die vóór de oprichting van de Nederlandse filialen van T.W.M. als scheepvaartagent voor de Sowjets optraden. Dit personeelsbestand is bij T.W.M.-Rotterdam inmiddels uitgegroeid tot negentig medewerkers terwijl het aantal personeelsleden van de Amsterdamse vestiging de vijftien nadert. TRANS TALLY biedt momenteel, hoewel het bedrijf eerst sinds kort bestaat, werk aan ongeveer twintig personen. De groei van T.W.M.-Rotterdam blijkt overigens ook uit het feit, dat het bedrijf op dit moment wat de cargadoors-werkzaamheden betreft, gerekend naar het aantal behandelde schepen te Rotterdam, de tweede plaats inneemt.

Zoals hierboven reeds is uiteengezet, was de reden voor de oprichting van de Nederlandse filialen van T.W.M. de weigering van de Nederlandse regering hier te lande Russische directeuren toe te laten.

Toch hebben de Sowjets vanaf de oprichting van deze filialen voortdurend pogingen in het werk gesteld eigen functionarissen bij de bedrijven geplaatst te krijgen. Klaarblijkelijk is men van Sowjet-zijde de mening toegedaan dat de Nederlandse overheid wel zal toegeven aan deze verlangens, nu men eenmaal voor het voldongen feit is geplaatst, dat er in Nederland ondernemingen werkzaam zijn onder direkte controle van (in Antwerpen verblijvende) Sowjet functionarissen. De regering heeft in deze echter onverkort het beleid gehandhaafd dat zij met betrekking tot de toelating van Oostblok-functionarissen bij joint-ventures hanteert.

Dit beleid houdt in, dat voor toelating voldaan moet worden aan de volgende voorwaarden:

- a. Een aanzienlijk Nederlands economisch belang moet gediend zijn met de aanwezigheid van de joint-venture hier te lande;
- b. De werkzaamheden waarvoor de Oostblok-functionarissen nodig zijn moeten niet door Nederlands personeel kunnen worden verricht;
- c. Het uitzicht moet bestaan op een normale reciprociteit voor wat betreft een eventuele Nederlandse vestiging van het bedrijf in het Oostblok.

Het vasthouden aan dit beleid betekent, dat de Nederlandse regering, ondanks direkte en indirecte pressie, geen toestemming heeft gegeven Sowjet directeuren te plaatsen bij T.W.M.-Rotterdam en Amsterdam.

Min of meer in dezelfde periode dat de Russen trachtten een Nederlands-Sowjetrussische joint-venture op scheepvaartgebied op te richten, begonnen zij, onder verwijzing naar het grote aantal Sowjet schepelingen dat jaarlijks de Rotterdamse haven aandoet, pogingen te ondernemen in de Maasstad een consulaat-generaal of een consulaat geopend te krijgen. De Nederlandse regering reageerde echter ook ten aanzien van dit streven afwijzend, daarbij de volgende argumenten aanvoerend:

- a. Ondanks het grote aantal Sowjet zeelieden in de Rotterdamse haven is het consulaire werk dat in Rotterdam verricht moet worden, minimaal van omvang.
- b. Deze geringe consulaire werkzaamheden kunnen gemakkelijk worden verricht door de consulaire afdeling van de Sowjetrussische Ambassade in Den Haag, waar bovendien, in verband met de toenemende Sowjet Scheepvaart op Nederland, reeds een extra medewerker mocht worden geplaatst.

- c. Daarnaast kan de in Nederland aanwezige SOVINFLLOT vertegenwoordiger assistentie verlenen, wanneer zich met betrekking tot Sowjet schepen of schepelingen problemen zouden voordoen.

De conspiratieve mogelijkheden die deze ontwikkelingen de Sowjet inlichtingendiensten bieden

Zoals in het vorige hoofdstuk is uiteengezet, manifesteert de toenemende Sowjetrussische handelsscheepvaart zich in Nederland op een viertal wijzen.

De Nederlandse havens krijgen een voortdurend groeiend aantal Sowjetschepen en zeelieden op bezoek. Daarnaast is er permanent een Sowjetrussische scheepvaartvertegenwoordiger in ons land aanwezig. Voorts heeft T.W.M., de Belgisch-Sowjetrussische joint-venture op scheepvaartgebied, hier te lande een aantal filialen geopend en tenslotte worden voortdurend pogingen ondernomen van Sowjet zijde om in Rotterdam een consulaat (-generaal) geopend te krijgen.

Dit hoofdstuk beziet welke de conspiratieve mogelijkheden zijn van de Sowjet-inlichtingendiensten met betrekking tot elk van deze aspecten van de aanwezigheid.

Het groeiend aantal Sowjet schepen en zeelieden in Nederlandse havens

Op grond van diverse defector-verklaringen is komen vast te staan, dat het KGB aan boord van ieder Russisch koopvaardijship, al naar gelang de grootte en de bestemming één of meer inlichtingsofficieren en/of agenten heeft.

Naast deze KGB-medewerkers kunnen zich aan boord van zo'n schip bovendien tijdelijk nog één of meer officieren van het GRU (de militaire inlichtingendienst) bevinden.

KGB-medewerkers aan boord van koopvaardijships hebben gewoonlijk een tweeledige inlichtingentaak, te weten een defensieve en een offensieve.

Het zwaartepunt ligt meestal op de defensieve werkzaamheden. Het Tweede Hoofddirectoraat van het KGB, dat belast is met de controle op Sowjet burgers en buitenlanders die zich op Sowjet territorium bevinden en dat dus uit dien hoofde reeds een defensieve taak heeft, is in eerste instantie verantwoordelijk voor de Russische schepelingen.

Het Eerste Hoofddirectoraat van het KGB, dat tot taak heeft het bedrijven van conspiratieve activiteiten buiten de Sowjet Unie, is echter altijd medebekend met de identiteit van de op de schepen aanwezige KGB-officiëren en kan deze KGB'ers, indien het dit nodig oordeelt, via het Tweede Hoofddirectoraat voor offensieve doeleinden gebruiken.

De defensieve inlichtingentaak van de KGB-medewerker aan boord van Sowjet koopvaardijschepen omvat het volgende.

In de eerste plaats moet hij toezicht houden op de medebemanningsleden en voorkomen dat zij in Westerse havens drossen. De KGB'er ziet er in dit verband op toe, dat de bemanningsleden in groepen passagieren, de groep niet verlaten en geen contacten aanknopen met Nederlanders. Overigens moet wel worden opgemerkt, dat het samenstellen van de groepen niet tot de verantwoordelijkheden behoort van de KGB-medewerker, doch tot die van de politieke officier. Deze wordt aangesteld door de CPSU-vertegenwoordiging in de thuishaven van het schip. Tot de toezichthoudende taak die de KGB'er met betrekking tot de bemanningsleden heeft, behoort voorts de controle op de naleving van de regels, die Sowjet zeelieden verbieden te corresponderen met personen in het Westen, persoonlijke bezittingen te verkopen, pornografische lectuur aan te schaffen, te smokkelen en gekochte artikelen met roebels te betalen.

Een volgend aspect van het defensieve inlichtingenwerk van de KGB-medewerker aan boord van een Sowjet schip is het toezicht op buitenlandse bezoekers van het vaartuig. Dit betreft vooral personen die ambtshalve aan boord komen, zoals loodsen, douane-personeel, leden van de rivierpolitie, waterklerken, personeel van stuwadoorsbedrijven en scheepshandelaren. De KGB-medewerker moet voorkomen dat zeelieden worden gerecruteerd door functionarissen van Westerse inlichtingendiensten, die, naar men van Sowjet zijde aanneemt, onder deze bezoekers schuilgaan.

Tenslotte moet de KGB-medewerker contacten aanknopen met die bezoekers, die hij ervan verdenkt voor een Westerse inlichtingendienst te werken. Dit teneinde deze diensten uit het oogpunt van contra-spionage te kunnen infiltreren.

De offensieve inlichtingentaak van de KGB-medewerker aan boord van Sowjet schepen omvat het volgende.

Ten eerste is de KGB'er, wanneer zijn schip een Westerse haven aan doet, belast met het observeren en fotograferen van havenwerken, industriële

installaties, olie-opslagplaatsen, kustverdedigingswerken, radarsystemen, marinebases en marineschepen. Ook het verkennen van waterwegen en het kopen van nautische kaarten valt onder deze taak.

Een tweede aspect van het offensieve inlichtingenwerk is het recruterende van in Westerse havens werkzame personen waaronder diegenen die informatie kunnen verschaffen omtrent de gang van zaken aan boord van schepen van de Chinese Volksrepubliek en de Verenigde Staten. Het is de bedoeling dat deze agenten inlichtingen verstrekken over de bemanning, de lading, de bestemming en eventuele bewapening van deze schepen.

Daarnaast moeten agenten worden gerecruteerd, die aanvullende informatie kunnen leveren over zaken, die de KGB-medewerker heeft geobserveerd en gefotografeerd of die gegevens kunnen verzamelen die anderszins voor het KGB interessant zijn.

Een derde onderdeel van het offensieve inlichtingenwerk is het ondersteunen van operaties, die in Westerse havens of de directe omgeving daarvan, worden geleid door aan de wal verblijvende Sowjet inlichtingenofficiëren. De KGB-medewerker kan bijvoorbeeld behulpzaam zijn bij de aan- en afvoer van het voor de operatie benodigde materiaal.

Een vierde facet van het offensieve inlichtingenwerk van een KGB-officier aan boord van een Sowjet schip is tenslotte het verlenen van steun bij operaties met illegals. Deze steun kan bestaan uit het behulpzaam zijn bij het in- en uitsluizen van illegals en het onderhouden van contacten met illegals, die "in place" zijn.

Speciale vermelding behoeft het werk van aan boord van Sowjet passagiersschepen geplaatste KGB-medewerkers.

Uit verklaringen van een tweetal van het cruiseschip "ALEKSANDR PUSHKIN" gedefecteerde Russen blijkt, dat de offensieve inlichtingentaak van een KGB'er aan boord van een passagiersschip in hoofdzaak beperkt is tot talent-spotting.

Hierbij gaat de belangstelling vooral uit naar secretaressen van invloedrijke personen, naar emigranten, ambtenaren, politie-functionarissen in actieve dienst, gepensioneerde militairen, studenten, juristen en industriëlen.

De defensieve inlichtingentaak is, naar mag worden aangenomen, gelijk aan die van een op een vrachtschip geplaatste KGB'er.

Illustraties van de conspiratieve activiteiten van het KGB vormen de volgende voorbeelden, waarin zowel een deel van de defensieve, als de gehele offensieve inlichtingentaak van KGB-medewerkers aan boord van Sowjet koopvaardijschepen tot uitdrukking komen.

Sowjet schepelingen hebben, in contact met Nederlanders, belangstelling getoond voor personen die in Nederlandse havens werkzaam waren. Uit hun vragen bleek duidelijk, dat deze belangstelling verband hield met de defensieve taak van KGB-schepelingen met betrekking tot het onderkennen en eventueel recruterende van functionarissen van vijandelijke inlichtingendiensten die Sowjet schepen en schepelingen tot object van werkzaamheid hebben.

Daarnaast werden echter ook vragen gesteld, die duiden op de offensieve inlichtingentaak van KGB-medewerkers, welke met zich meebrengt dat in Westerse havens agenten worden gerecruteerd, die behulpzaam kunnen zijn bij het verzamelen van anderszins niet toegankelijke informatie.

Andere schepelingen verzamelden via informanten gegevens omtrent haveninstallaties, industriële complexen en marine-materieel. Dit werk diende uiteraard ter ondersteuning van de waarschijnlijk belangrijkste offensieve inlichtingentaak van KGB-officieren op Sowjetschepen, te weten het observeren en fotograferen van havenwerken e.d. Uit de vraagstelling kon de, overigens voor de hand liggende conclusie worden getrokken, dat dit soort inlichtingenwerk mede het voorbereiden van sabotagedaden in tijd van oorlog ten doel heeft.

De L -zaak is een alleszins vermeldenswaardig voorbeeld van conspiratieve activiteiten van KGB-medewerkers aan boord van Russische schepen, temeer daar dit één van de weinig bekende zaken is, waarin "illegal support" door KGB-opvarenden aan het licht is gekomen.

L was een KGB-medewerker, die tot viermaal toe als "illegal" een reis maakte naar niet tot het Oostblok behorende landen om daar inlichtingenactiviteiten te bedrijven. Bij twee van zijn reizen begon hij zijn heimelijke tocht in de haven van Antwerpen. In 1964 werd L vanaf het Russische koopvaardijship "RIJAZAN", waar hij gedurende de gehele zeereis in de hut van de gezagvoerder verborgen had gezeten, te Antwerpen aan land gesmokkeld. De in Brussel gestationeerde Sowjetrussische vice-consul SH en de scheepvaartvertegenwoordiger S waren hem daarbij behulpzaam. Tijdens deze reis verbleef L enkele dagen in Amsterdam.

In 1967 kwam L opnieuw op heimelijke wijze via Antwerpen België binnen. Ditmaal had hij de overtocht uit de Sowjet-Unie gemaakt aan boord van de koopvaarder "KAMENSK". Ook nu was hij de hele reis voor de bemanning verborgen gehouden in het verblijf van een KGB-officier. Bij het van boord gaan werd L geholpen door de eerdergenoemde vice-consul SH en een andere medewerker van de Sowjetrussische Ambassade te Brussel, K. De reis van L eindigde ditmaal echter met zijn arrestatie in Zuid Afrika, waar hij opviel tijdens het fotograferen van bepaalde objecten.

Zoals hierboven reeds is opgemerkt kunnen zich, naast KGB-medewerkers, tijdelijk ook één of meer GRU-officiëren aan boord van Russische koopvaardij-schepen bevinden.

Omtrent de inlichtingentaken van deze GRU-medewerkers is weinig bekend. In rapporten wordt melding gemaakt van globaal genomen twee categorieën GRU-officiëren die zich aan boord kunnen bevinden en wordt een ruwe schets gegeven van de taken in elk van deze categorieën.

In de eerste plaats zijn er de GRU-officiëren, die naar men zou kunnen stellen, deel uitmaken van het vaste personeelsbestand van het GRU. Deze officieren hebben een algemene inlichtingentaak, dat wil zeggen dat zij door middel van diverse inlichtingenwerkzaamheden strategisch belangrijke informatie moeten verzamelen.

Wat nader geconcretiseerd houdt dit in, dat zij door middel van waarnemingen gegevens moeten vergaren omtrent schepen, havens, kustverdedigingsinstallaties, radarposten, communicatiestations en personeel van Westerse marines. Tevens moeten zij de vaarroutes en schema's zien te achterhalen van Westerse schepen die belast zijn met onderzeebootbestrijdingstaken, en moeten zij de vluchtschema's in handen trachten te krijgen van vliegtuigen van landen, die deel uitmaken van "early-warning"-systemen.

Uit een onlangs bekend geworden affaire blijkt overigens dat GRU-officiëren voor het verzamelen van de hier bedoelde strategische informatie ook gebruik maken van in havens gerecruteerde agenten. Deze zaak begon in 1974 in West Duitsland. Een douanebeambte die ambtelijk ook Russische schepen bezocht, kwam in een vriendschappelijke relatie te staan tot de kapitein van zo'n schip. Nadat over en weer herhaalde malen bezoeken waren afgelegd, introduceerde de kapitein aan boord van zijn schip een onbekende Rus bij de douane-ambtenaar,

die de douaneman confronteerde met een copie van een in 1943 (!) door hem in Russische krijgsgevangenschap ondertekende verklaring, waarin hij zich verplichte voor de Sowjetrussische militaire inlichtingendienst te zullen werken.

Onder bedreiging van openbaarmaking van deze verklaring eiste de Rus informatie over militaire ladingen aan boord van Amerikaanse schepen en gegevens over raketbases en kustverdedigingsinstallaties van de Westduitse marine. De uit 1943 daterende verklaring werd later schriftelijk vernieuwd en de douane-ambtenaar ontving geld om een voor het inlichtingenwerk geschikte fotocamera te kopen.

Voorts moest hij plaatsen zoeken, die als dode brievenbussen zouden kunnen fungeren en was er sprake van dat hij tijdens een reis aan boord van een Russisch passagiersschip een opleiding in het inlichtingenwerk zou krijgen. Toekomstige ontmoetingen zouden op den duur in Oost-Berlijn moeten gaan plaatsvinden.

Eind 1976 greep de Westduitse justitie evenwel in en kwam er een eind aan deze spionage-affaire.

De tweede categorie GRU-officieren waarvan sprake is, bestaat uit gespecialiseerde marine-officieren, die tijdelijk in dienst zijn van het GRU. Het betreft hier dikwijls nog jonge onderzeeboot-officieren en officieren van de Hydrografische en de Radio-Technische Dienst. De taak van de onderzeeboot-officieren, die teneinde hun kennis en ervaring met betrekking tot navigatie in kustwateren te vergroten tijdelijk aan boord van koopvaardischepen varen, zou min of meer gelijk zijn aan de algemene inlichtingentaak van de GRU-officieren van de eerste categorie. De taken van de officieren van de Hydrografische en Radio Technische Dienst zijn daarentegen beperkt tot hun specialismen. Zo zijn de hydrografische officieren belast met karteringswerkzaamheden en hebben de radio-technische officieren tot taak de juiste locatie van radio-stations op te sporen, alsmede het type van de aldaar gebruikte apparatuur, de frequenties en de roepsignalen vast te stellen.

Sowjetrussische scheepvaartvertegenwoordigers in Nederland

In Nederland is sedert 1953 een Sowjetrussische scheepvaartvertegenwoordiger werkzaam geweest. Gedurende een aantal jaren hebben zelfs gelijktijdig twee representanten van de Sowjetkoopvaardij in ons land verbleven. Deze scheepvaart

vertegenwoordigers zijn zonder uitzondering (verdachte) inlichtingenofficiëren van het KGB.

MORFLOT medewerker P.I. L , de eerste Russische scheepvaartvertegenwoordiger in ons land, was een kolonel van het KGB. Zijn opvolger A.V.P wekte gedurende zijn verblijf in Nederland door zijn activiteiten en contacten met andere inlichtingen-officiëren de indruk dat hij tot het KGB behoorde.

De na P hier te lande geplaatste SOVINFLOT-vertegenwoordiger M.T. P werd door een naar het Westen gedefecteerde Russische inlichtingen-officier herkend als een medewerker van het KGB.

Ook de vierde Russische scheepvaartvertegenwoordiger in Nederland V.P. G kon als een KGB-medewerker geïdentificeerd worden.

Alle SOVINFLOT-vertegenwoordigers, die nadien naar ons land kwamen, lieten zich door hun activiteiten als KGB-officiëren onderkennen.

SOVFRAKHT-vertegenwoordiger E.K. K , die tegelijk met SOVINFLOT-medewerker V.D. KO in ons land verbleef, was reeds gedurende een eerdere plaatsing in Hamburg door de Westduitse contra-spionagedienst als KGB-officier geïdentificeerd. Deze identificatie werd bevestigd door zijn conspiratieve activiteiten in Nederland.

K 's opvolger en tot nu toe laatste SOVFRAKHT-medewerker A.I. Y , is op grond van zijn gedragingen en contacten eveneens ingeschat als behorend tot het KGB.

KGB-medewerkers, die onder de dekmantel van scheepvaartvertegenwoordiger naar het Westen komen, hebben een veelomvattende inlichtingentaak. Ten eerste hebben zij dezelfde verplichtingen als de aan boord van koopvaardijschepen geplaatste KGB-officiëren. Zo oefenen zij in Nederlandse havens toezicht uit op de naleving van regels, die moeten voorkomen dat Russische zeelieden drossen in Westerse havens en zijn zij belast met het toezicht op bezoekers van Sowjet schepen, het identificeren en eventueel recruterende van BVD-agenten in Nederlandse havens, het observeren en fotograferen van havenwerken, het recruterende en leiden van in de scheepvaart werkende agenten en het verzamelen van gegevens, die van nut kunnen zijn bij waloperaties en activiteiten van illegals.

Ten tweede hebben de tot het KGB behorende scheepvaartvertegenwoordigers de opdracht actief te zijn op alle andere terreinen waarop het KGB werkzaam is. Dit voorzover hun functie in de scheepvaartwereld hen daartoe specifiek in de gelegenheid stelt. Dit houdt in, dat KGB-scheepvaartvertegenwoordigers ook

belast zijn met het toezicht op de Russische kolonies in de Nederlandse havensteden en zich daarnaast bezig houden met het verzamelen van militaire, politieke, economische en technisch-wetenschappelijke gegevens.

Met betrekking tot de KGB-scheepvaartvertegenwoordigers die in Nederland werkzaam zijn geweest was het opvallend, dat de meest capabelen behoorden tot SOVFRAKHT, of later van SOVINFLOT naar de SOVFRAKHT-organisaties zijn overgegaan.

Ook het GRU gebruikt de functie van scheepvaartvertegenwoordiger als dekmantel voor conspiratieve activiteiten, zoals o.m. gebleken is uit de verklaring van een gedefecteerde GRU-officier. Voorts was een der legale residenten van het GRU in Nederland, V.A. L , voordien enige jaren als SOVINFLOT-vertegenwoordiger in Parijs werkzaam.

Over de inhoud van de inlichtingentaak van tot het GRU behorende scheepvaartvertegenwoordigers valt weinig met zekerheid te zeggen. Er zijn te weinig gegevens voorhanden om tot een deugdelijke analyse te komen. Aannemelijk is echter, dat de opdracht van de GRU-scheepvaartmedewerker in grote lijnen gelijk zal zijn aan die van aan boord van Sowjet schepen geplaatste GRU-officieren met een algemene inlichtingentaak. Dat wil zeggen, dat de van het GRU deel uitmakende scheepvaartvertegenwoordigers onder meer belast zullen zijn met visueel inlichtingenwerk en het verzamelen van informatie betreffende havens, schepen, personen en materieel van marines van Westerse landen. Daarnaast zullen zij, evenals dit bij hun KGB-collega's het geval is, ongetwijfeld de verplichting hebben actief te zijn op alle andere terreinen waarop het GRU pleegt te werken, indien en voorzover hun functie in de scheepvaart daartoe specifieke mogelijkheden biedt.

De Nederlandse filialen van de Belgisch-Sowjetrussische joint-venture TWM.

Op grond van de ervaringen van de contra-spionagediensten van verschillende westerse landen kan worden gesteld, dat het KGB en het GRU de joint-ventures van Sowjetrussische staatshandelsorganisaties en westerse particuliere ondernemingen, globaal genomen op een viertal wijzen plegen te benutten voor het bedrijven van conspiratieve activiteiten.

Ten eerste gebruiken deze inlichtingendiensten de bij de joint-ventures voor Sowjet personeel beschikbare arbeidsplaatsen als cover-functies voor inlichtingenofficieren. Dezen kunnen, wat hun heimelijke bezigheden betreft, werkzaam zijn op alle - reeds eerder genoemde - terreinen waarop het KGB en het

GRU gewoonlijk opereren. Hiervan zijn voorbeelden te geven (men denke slechts aan de Elorg-affaire) maar zoals in een eerder hoofdstuk is uiteengezet, zijn er bij de Nederlandse filialen van TWM geen Sowjetfunctionarissen werkzaam.

De tweede manier waarop de Sowjetrussische inlichtingendiensten gebruik maken van joint-ventures betreft het uitnodigen van delegaties door deze bedrijven. De inlichtingendiensten maken van deze mogelijkheid gebruik om hun medewerkers naar Westerse landen te laten reizen.

Een derde manier waarop KGB en GRU joint-ventures benutten voor conspiratieve doeleinden betreft het gebruik van de technische faciliteiten van deze ondernemingen, zoals gebouwen, auto's, telex en telefoons. Ook de financiële mogelijkheden van deze bedrijven kunnen voor een inlichtingendienst aantrekkelijk zijn.

Het door Moskou gewenste consulaat(-generaal) te Rotterdam

Het KGB en het GRU gebruiken van oudsher functies in Sowjetrussische consulaten als dekmantel voor hun inlichtingen-officieren. Zo heeft het in Den Haag gevestigde consulaat steeds één of meer medewerkers van zowel KGB als GRU onder zijn personeel geteld.

De conspiratieve taken van Sowjetrussische inlichtingen-officieren die in een consulaat werkzaam zijn, kunnen alle terreinen waarop het KGB en het GRU actief plegen te zijn betreffen.

De indruk bestaat echter dat de in een consulaat werkzame inlichtingen-officieren zich met betrekking tot hun conspiratieve bezigheden concentreren op talentspotting, illegal support en inlichtingenwerk onder leden van de Sowjetrussische kolonie, met wie zij uit hoofde van hun functie vrij veel contact hebben. De KGB-consuls zouden daarnaast ook belast zijn met contra-inlichtingenwerk en het houden van toezicht op andere leden van de Sowjetrussische vertegenwoordiging.

Voorbeelden van heimelijke activiteiten van tot het KGB en het GRU behorende consuls zijn in ruime mate bekend: sinds 1970 zijn in Groot-Brittannië, België en Zwitserland in totaal tien consulaire medewerkers persona non grata verklaard wegens illegale bezigheden.

Het behoeft na het bovenstaande geen betoog, dat wanneer de Nederlandse regering Moskou toestemming zou geven te Rotterdam een consulaat te openen, dit voor een belangrijk deel, zo niet geheel, zal worden bemand door inlichtingen-officieren van het KGB en het GRU.

Conclusie

Resumerend kan gesteld worden dat de voortdurende en snelle groei van de Sowjetrussische handelsscheepvaart en de daarmee samenhangende toegenomen aanwezigheid van Russen in Nederland, voor ons land niet zonder gevaren zijn.

Enerzijds moet rekening gehouden worden met een toename van activiteiten door Sowjetrussische inlichtingendiensten, terwijl anderzijds de prijsonderbiedingen een negatief effect hebben op de concurrentiepositie van onze nationale rederijen.

In een breder verband vormt de uitbreiding van de Russische koopvaardijvloot voor de westerse wereld zowel een economische als een militaire dreiging. Voor de Sowjet-Unie is de groeiende handelsvloot een belangrijk instrument om haar invloed over de wereldzeeën uit te breiden. In amper tien jaar tijds heeft zij al een belangrijk aandeel in het zeevervoer langs de meest vitale handelsroutes kunnen verwerven.

De Sowjetleiders maken geen geheim van hun overtuiging dat hun handelsvloten een belangrijke rol zullen spelen bij de overwinning van het socialisme. Het is in deze context dat de snelle ontwikkeling van de Sowjetrussische koopvaardijvloot dient te worden bezien.

= = =

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

COMMUNISTISCHE PARTIJEN IN DE EUROPESE VERKIEZINGEN

Dit artikel beoogt enkele kanttekeningen te maken bij de houding van de verschillende EG-CP-en ten aanzien van de zojuist (7-10 juni) gehouden Europese verkiezingen en ten opzichte van "Europa" in het algemeen. In hoofdzaak hebben deze kanttekeningen betrekking op enerzijds de tegenstellingen, anderzijds de gemeenschappelijke standpunten en acties van deze partijen rond het thema Europa. Het artikel besluit met een weergave en een korte evaluatie van de communistische verkiezingsresultaten.

Onderlinge tegenstellingen

Aanvankelijk hebben de EG-CP-en mogelijk gedacht dat zij tot één gemeenschappelijke lijn, neergelegd in een gemeenschappelijk program voor de Europese verkiezingen zouden kunnen komen. Tijdens enkele bijeenkomsten, met name vorig jaar in Luxemburg en Brussel, bleek men het echter over zo'n program niet eens te kunnen worden.

Allereerst was men het al direct over de verkiezingen zelf oneens. Een aantal CP-en stond (en staat) zo negatief tegenover de EG dat zij helemaal geen Europese verkiezingen wensten of, als die er dan toch moesten komen, dat zij deze alleen wilden aangrijpen voor een anti-EG-actie. Dat gold voor de Ierse CP, die aankondigde de verkiezingen te zullen boycotten, voor de Engelse CP, die zelf geen kandidaten stelde maar haar kiezers adviseerde of niet of op anti-EG-candidaten van Labour te stemmen en die tegelijk een campagne voor Englands uittreden uit de EG voerde en voor de Deense CP die zich evenals de Engelse opstelde.

Opvallend genoeg viel deze negatieve houding juist waar te nemen bij de CP-en van de drie landen die pas in een latere fase tot de oorspronkelijke zes zijn toegetreden. De CP-en van deze laatstgenoemde landen stonden wel positief tegenover de verkiezingen. Zij beschouwden deze als een gelegenheid om, zoals het in hun verkiezingsprogramma's stond, te strijden voor "een Europa van de arbeiders, niet van de multinationals", een "Europa van détente, niet van bewapeningsprogramma's". De EG is voor deze partijen een gegeven, een "duurzame realiteit".

Meningsverschillen waren en zijn er ook over de geografische uitbreiding van de EG, n.l. met Griekenland, Spanje en Portugal. Vanuit hun geheel afwijzende houding tegenover de EG zijn de al genoemde CP-en van Ierland, Engeland en Denemarken toch al tegen maar naast deze heeft vooral

de Franse CP (PCF) zich als de meest uitgesproken tegenstandster van een dergelijke uitbreiding gemanifesteerd. Even uitgesproken vóór is daarentegen de Italiaanse CP (PCI), die daarbij, behalve van de Belgische, echter nauwelijks steun vindt. De CP-en van de Bondsrepubliek, Luxemburg en Nederland, houden zich wat dit betreft op een wat negatieve manier op de vlakte.

Min of meer hetzelfde geldt voor de kwestie van de uitbreiding van de bevoegdheden van de Europese instellingen. Opnieuw is de Italiaanse CP voor terwijl de rest tegen is, de Belgische CP in bewoordingen die een verandering van standpunt niet lijken uit te sluiten, de Franse op de scherpst afwijzende manier.

In het altijd al weinig voor Europese integratie voelende Frankrijk heeft de PCF een uiterst nationalistische en zelfs chauvinistische verkiezingscampagne gevoerd. De "uitverkoop", de "vernietiging", de "uitlevering" van Frankrijk aan "het Amerikaans-Westduitse imperialisme", de gelijkstelling van degenen die nu Westeuropese integratie bepleiten met hen die in WO II met HITLER pacteerden, daarmee sloeg het partijblad "l'Humanité" zijn lezers voortdurend om de oren. De hele campagne werd trouwens gevoerd onder het motto: "Frankrijk staat op het spel".

Met haar agitatie tegen het "Amerikaans-Westduitse imperialisme" vond en vindt de Franse CP veel navolging, m.n. bij de Nederlandse CP maar ook bij de Belgische en de Westduitse, zij het dat die laatste iets meer de nadruk legt op alleen het Amerikaanse imperialisme met zijn militaire en economische "dictaten" aan de EG.

Hoewel ook de Italiaanse CP haar bedenkingen tegen de Amerikaanse invloed in West-Europa heeft (men denke aan Washingtons houding inzake communistische regeringsdeelname in Italië) maakt deze partij van dit punt in verband met Europa veel minder werk dan de Franse, Nederlandse en Belgische CP. Voorzover de PCI toch beducht is voor een overheersing van de EG door bepaalde landen, lijkt zij eerder een Frans-Westduitse combinatie te duchten. Hier is dus duidelijk het Italiaanse nationale belang de achtergrond.

Men kan trouwens constateren dat de EG-CP-en zich eigenlijk alle zeer nationalistisch tegenover de EG opstellen. Men vindt dat ook wel bij een aantal niet-communistische partijen maar het lijkt wel of juist de CP-en de Europese verkiezingen hebben aangegrepen om te poseren als de enige, ware verdedigers van de belangen van de natie tegenover "Brussel". Onnodig te zeggen dat deze opstelling een gezamenlijke communistische lijn voor Europa al evenzeer in de weg staat als de andere meningsverschillen, sterker nog,

in hoge mate zelfs de achtergrond van die andere meningsverschillen vormt.

Een duidelijke divergentie valt ten slotte ook waar te nemen rond een punt als samenwerking met niet-communisten. De Italiaanse CP heeft de gedachte gelanceerd dat binnen het groeiende, nieuwe Europese kader zou moeten worden geprobeerd tot nieuwe vormen van samenwerking tussen communisten en niet-communisten te komen. De PCI denkt daarbij in eerste instantie aan samenwerking met socialisten en sociaal-democraten - zij heeft hierover met een aantal van dergelijke partijen al gesprekken gevoerd - maar hoopt deze samenwerking nog uit te breiden tot andere "progressieve en democratische" groepen.

Erg nieuw is dit overigens niet. Het is in feite het model van het "historisch compromis", dat door de PCI al eerder in en voor de Italiaanse situatie is ontwikkeld. Men hoeft zich slechts te binnen te brengen hoe (slecht) de verhouding tussen de Franse CP en de Franse socialisten is om zich te kunnen voorstellen dat de PCF van deze PCI-ideeën niets moet hebben. Ook op dit punt staan de overige CP-en weer dichterbij de PCF dan bij de PCI, met uitzondering van de Engelse en de Deense CP. Deze adviseerden, zoals al opgemerkt, hun kiezers op andere partijen te stemmen, de Engelse op Labour, de Deense op een front waaraan zij overigens zelf kandidaten had geleverd. Hierbij ging het dan wel, omdat het doel een anti-EG-actie was, om een samenwerking in het negatieve.

Hoezeer men uiteenloopt mag ten overvloede blijken uit de mededeling van de PCI dat zij zichzelf op verschillende punten eerder ziet samenwerken met niet-communistische partijen dan met de "zusterpartijen" in het Europese parlement.

Gemeenschappelijke thema's

Een en ander neemt echter niet weg dat de EG-CP-en m.b.t. Europa ook een aantal thema's gemeenschappelijk hebben.

Voor alle CP-en is het huidige Europa vooral het Europa van de multinationals, de industriebaronnen, het grootkapitaal, de bewapeningsindustrie, kwade machten die "de huidige kapitalistische crisis afwentelen op de arbeiders", die een "afbraakpolitiek" voeren (men denke aan de saneringsproblematiek in bepaalde industrietakken) om "hun winsten veilig te stellen".

Hoewel de CP-en uiteenlopende denkbeelden kunnen hebben over wat hiertegen nu concreet gedaan moet worden (zie de hierboven genoemde tegenstellingen) vinden zij elkaar toch steeds in algemene slogans inzake het "doorbreken van deze kapitalistische politiek" en de noodzaak tot "opbouw van een socialistisch Europa". Dat een socialistisch Europa zoals de Westduitse CP zich dat voorstelt exact op het Sowjet-model zou zijn gebaseerd, dat het met het socialistisch Europa van de Franse CP wel eens dezelfde kant zou kunnen opgaan en dat de Italiaanse CP zich iets voorstelt wat noch het één (Sowjetmodel) noch het ander (sociaal-democratie) is, mag voor de buitenstaander een probleem zijn, voor de betreffende CP-en is het dat kennelijk niet. Zij vinden elkaar steeds weer in deze leuzen.

Een Europa dat kapitalistisch is, is voor deze CP-en niet alleen een Europa van sociale onrechtvaardigheid maar ook van een bedreigde democratie. Er moet dus gestreden worden tegen "de anti-democratische en autoritaire machtsuitoefening van het grootkapitaal". Ook hier vinden de CP-en elkaar slechts in algemene leuzen of het moet om iets specifiek als de Westduitse z.g. "Berufsverbote" gaan, waartegen zij graag gemeenschappelijk te hoop lopen. Een derde punt van overeenkomst betreft de verhouding tot Oost-Europa.

Steeds weer presenteren de EG-CP-en zichzelf als de meest consequente strijders voor ontspanning tussen Oost en West. Voortdurend eisen zij dat met die ontspanning wordt doorgegaan tegen het aan NAVO- en Pentagon-generaals toegeschreven streven in om door opvoering van de bewapening de détente te doorkruisen. In dit verband breken zij veelal een lans voor projecten die Moskou na aan het hart liggen: tot stand brengen van een collectief Europees veiligheidssysteem (program PCF), streven naar "een Europese landenconferentie over het gevaar van de tactische atoomwapens met deelname van alle staten die het Akkoord van Hensinki ondertekend hebben" (program CPN).

Een laatste punt waarin de meeste EG-CP-en elkaar vinden (alleen de anti-EG-partijen, de Engelse, Deense en Ierse CP staan hier apart) is de conceptie van het neutrale Europa dat zich evenzeer zelfstandig tegenover de Sowjet-Unie als tegenover de Verenigde Staten opstelt. Het is daarbij wel zo dat die tweezijdige onafhankelijkheid volgens deze partijen pas bereikt kan worden als de EG zich meer openstelt in de richting van Oost-Europa en minder naar de VS. In de woorden van het PCF-program moet er gewerkt worden aan de onafhankelijkheid van de Gemeenschap tegenover "de hegemonistische politiek van de VS en de pretenties van dat land om Europa te transformeren tot een regio van het Atlantische rijk.....". Het is overigens opnieuw de PCI die hieraan een eigen, afwijkende nuancering geeft. Deze partij wil een

Europa dat zich "even vriendschappelijk tegenover de VS als tegen de SU" opstelt en dat voortgaat naar "economische en politieke eenheid, onder het respecteren van de allianties van elk land". In dit laatste kan men, wanneer men bedenkt dat PCI secretaris-generaal zich recent nog eens positief over Italië's NAVO-lidmaatschap heeft uitgesproken, een eveneens positieve toespeling op de NAVO zien.

Op te merken valt dat de EG-CP-en met de beide laatstgenoemde punten duidelijk in het Sowjetstraatje passen. Dat geldt voor het onafhankelijke Europa dat in deze conceptie een vergrote Sowjetinvloed zou impliceren. Dat geldt a fortiori voor het collectieve veiligheidssysteem, de strijd tegen de N-bom e.d., die tenslotte ook programmapunten van Moskou zelf zijn.

Niet onvermeld mag blijven dat het Sowjetrussische partijdagblad Prawda recent (24 mei j.l.) ook positief inging op de algemene thema's inzake de noodzaak van een democratische en sociale vooruitgang in de EG. Met andere woorden, de Europese verkiezingen hebben geen aanleiding gegeven tot polemieken tussen Moskou en de euro-CP-en.

Gemeenschappelijke acties

Naast de onderlinge tegenstellingen is behalve van gemeenschappelijke thema's ook sprake van gemeenschappelijke acties. De al gereleveerde strijd voor "een democratischer Europa" toegespitst op de "Berufsverbote" heeft al tot diverse gezamenlijke manifestaties geleid.

Hetzelfde geldt voor allerlei acties op sociaal-economisch gebied waarbij demonstraties e.d. tegen m.n. bedrijfssluitingen en sanering van bedrijfstakken het meest opvallen.

Verder zijn er na de hiervoor genoemde mislukte conferenties in Brussel en Luxemburg, voortdurend bilaterale contacten tussen de partijen geweest met het oog op de verkiezingen. In de communiqués werden dan meestal de punten waarover men het eens was naar voren gebracht. Ook tussen de twee tegenvoeters, PCF en PCI, was er frequent bilateraal overleg. De twee partijen organiserden zelfs enkele gezamenlijke verkiezingsbijeenkomsten.

Communistische verkiezingsresultaten

De verkiezingen voor het Europees parlement leverden de communisten, min of meer conform de prognoses, 44 zetels op. De communistische fractie wordt daarmee in grootte de vierde groep in het parlement, na de socialisten

(111 zetels), de christen-democraten (107) en de conservatieven (63) en vóór de liberalen (40), gaullisten (22) en overigen (23 zetels). De communistische fractie gaat vrijwel geheel uit Italiaanse en Franse communisten bestaan: de PCI bezet 24 en de PCF 19 zetels. Daarbij komt 1 Deense communist, die via het anti-EG-front aan zijn zetel kwam.

Ter afsluiting kunnen de volgende algemene opmerkingen worden gemaakt.

Over het geheel genomen weken de scores van de CP-en bij deze Europese verkiezingen weinig af van hun resultaten bij recente nationale verkiezingen, met uitzondering van die van de Luxemburgs CP, die fors verloor.

<u>Europese verkiezingen</u>		<u>recente nationale verk.</u>
(Italiaanse CP	30,4 %	29,6
Franse CP	20,57	20,55
Belgische CP	2,7	3,3
Lux. CP	10,5	4,9
Nederl. CP	1,72	1,56
Westduitse CP	0,4	0,3
Ierse, Engelse, Deense CP deden niet of niet rechtstreeks mee).		

Gezien de meningsverschillen ten aanzien van Europa tussen de Italiaanse en de Franse communisten kan men geen homogeen optredende communistische fractie in het nieuwe Europese parlement verwachten. Zoals trouwens al in het oude parlement het geval was, mag men aannemen, dat de PCF en PCI zich ook nu regelmatig verschillend zullen opstellen.

De nu gehouden verkiezingen hebben vooralsnog geen aanleiding gegeven tot nieuwe ontwikkelingen in de algemene opstelling van de verschillende EG-CP-en. Met uitzondering van de PCI blijven zij overwegend een geheel of gedeeltelijk negatieve houding aannemen. De verkiezingsuitslag - een overwinning voor rechts zoals zij het zien - zal deze houding waarschijnlijk nog versterken.

Te verwachten valt daarom dat de EG-CP-en met betrekking tot "Europa" eerder hun kracht zullen zoeken in optreden in de eigen nationale parlementen en in gemeenschappelijke demonstratieve acties dan in het Europees parlement zelf.

WORDT DE CPN DEMOCRATISCHER?

In bepaalde kringen bestaat het gevoel dat de CPN zich de laatste paar jaar ontwikkelt tot een andere, meer democratische partij. Desgevraagd weet men daar echter nauwelijks argumenten voor aan te dragen en komt men niet verder dan het signaleren van een paar recente ontwikkelingen in de partij, zoals de politieke uitschakeling van de vroegere partijleider DE GROOT, de relatief wat grotere openheid, het gekoketteer met "eurocommunisme" en de toevloed van jonge intellectuele partijleden. concludeert in NRC-Handelsblad van 5 mei j.l. dat deze ontwikkelingen "op een geheimzinnige wijze" een positieve "beeldvorming" van de partij in de hand heeft gewerkt, die in feite slechts teruggaat op een oppervlakkige "face-lift, die vooral ligt op het gebied van de public relations". Als men echter wat dieper graaft, blijkt volgens hoe de CPN ondanks haar "opportunistische politiek" nog steeds als "een volgens de beste principes van leninisme en stalinisme te werk gaande CP verschilt van een gewone, democratische organisatie".

Najaar 1978 werd in dit kwartaaloverzicht nog eens uiteengezet hoe ondemocratisch de CPN intern nog altijd is georganiseerd, hoe strak zij is blijven vasthouden aan haar intolerante dogma's en hoe ondergeschikt zij haar nationale optreden weer maakt aan haar internationalistische solidariteit met de socialistische landen. Kortgeleden werd onder de titel "De CPN en de democratie" een eerste hoofdstuk voor een nieuw partijprogramma gepubliceerd, dat als meest actuele graadmeter kan gelden voor de mate waarin de CPN mogelijk in democratische richting is opgeschoven.

De achterstand van de CPN

Dit voorjaar verscheen een eerste "Schets ter voorbereiding van een hoofdstuk van het partijprogramma voor een Nederlandse weg naar het socialisme", waartoe het 26-ste CPN-congres in januari 1978 de aanzet had gegeven. Het blijkt een zo vaag, of beter versluierend verhaal te zijn geworden, dat "burgerlijke" commentatoren er niet goed raad mee weten, maar ook doorgewinterde CPN-kaders er zich maar moeilijk in blijken te kunnen vinden. Het stuk laat zich dan ook niet lezen zonder grondige voorkennis van het marxistisch-leninistisch gedachtengoed. Pas bij gedegen exegese blijkt er naar de inhoud grote overeenkomst en slechts naar vormgeving en terminologie opmerkelijk verschil te bestaan met het ontwerp CPN-program van 1952, dat nog van onverhuld orthodoxe snit was.

Daarmee lijkt de CPN eindelijk serieus lering te hebben getrokken uit wat er sindsdien in de communistische wereldbeweging is doorgevoerd aan veranderingen, die vooral de presentatie betroffen. Die veranderingen zijn niet gering als men zich alleen maar herinnert hoe met name de CPSU-leiding sedert de jaren vijftig geprobeerd heeft het communisme een humaner aan-

zien te geven door middel van een opzienbarende destalinisatie en tegelijkertijd trachtte "de onverzoenlijke klassenstrijd" wat minder krijgsmachtig aan te dienen met behulp van een internationale politiek van "vreedzame coëxistentie" en een nationale tactiek van "vreedzame wegen naar het socialisme". Intussen bleef de communistische pretentie van het ideologisch gelijk recht overeind, evenals het daaruit voortvloeiende absolute machtsstreven; slechts dienden de nagejaagde doelen in dit riskante atoomtijdperk zoveel mogelijk met andere middelen dan oorlog en geweld te worden bereikt.

Uitgesproken bedoeling van Moskou was "de klassevijand" op een wat vredelievender wijze in te pakken en daartoe vooral over te halen tot een geconditioneerde samenwerking teneinde diens machtsposities en weerbaarheid zo doeltreffend mogelijk te kunnen ondermijnen en tezelfdertijd "optimale voorwaarden" te scheppen voor de versterking van de socialistische landen en de CP-en in de niet-communistische wereld. Dat vele communistische partijen en landen die koerswijziging hebben aangegrepen om op zijn minst een schijn van eigen identiteit en onafhankelijkheid ten opzichte van Moskou te claimen zal de CPSU-leiding stellig niet het meest gewenst hebben. Evenmin zal zij het uitsluitend op haar eigen conto kunnen schrijven of zelfs maar alleen in haar eigen voordeel kunnen uitleggen dat het anti-communisme sedertdien steeds meer heeft moeten wijken voor de dialoog en de koude oorlog voor ontspanning. Maar haar belangrijkste doelstelling is zo langzamerhand toch goeddeels bereikt: het "communistisch gevaar" wordt over het algemeen steeds minder als dreigend ervaren en tegemoetgetreden, terwijl daar op lange termijn eigenlijk allerminst aanleiding toe lijkt te bestaan gelet op de communistische potenties en intenties.

De communistische toenaderingstactiek heeft ongetwijfeld kunnen inhaken op veranderende inzichten in met name de westerse wereld, die voor een deel terug te voeren zijn op een realistischer inschatting van de Oost-Westverhouding, maar ook op een groeiend positivisme en geringer historisch besef bij de naoorlogse generatie. Niet geheel ten onrechte wint bijv. in het Westen de gedachte veld, dat communisten in een dialoog of samenwerkingsverband evenveel te winnen, maar ook te duchten hebben als hun partners - al wordt er vaak wat te gemakkelijk aan voorbijgegaan dat het gesloten communistisch systeem over heel wat meer "afgrenzingsmogelijkheden" beschikt dan een open democratisch systeem. In elk geval is in de laatste

vijf en twintig jaar bij de westerse publieke opinie het wantrouwen en de vrees voor het communisme aanmerkelijk afgenomen en de ontvankelijkheid voor samenwerkingsgestes van die zijde toegenomen.

De CPN heeft tot voor kort nauwelijks een rol in deze ontwikkeling gespeeld omdat zij zich nationaal zowel als internationaal "sectarisch" bleef opstellen. Jarenlang heeft zij de tactische aanpassingen van de CPSU als "revisionistische afwijkingen" afgedaan en zich dan ook "autonoom" geïsoleerd binnen de communistische wereldbeweging, wat zij nu achteraf probeert goed te praten als een soort eurocommunisme avant la lettre. Welbeschouwd heeft zij pas na haar verzoening met Moskou zo'n twee jaar geleden haar draai genomen. Eerst toen ging zij over tot een zekere destalinisatie met de verwijdering van DE GROOT, toen ook pas begon ze zich openlijk uit te spreken voor de politiek van "vreedzame coëxistentie" en ging ze meer ernst maken met "de vreedzame weg naar het socialisme" in Nederland. Blijkbaar wil ze daarvan nu rekenschap afleggen in een nieuw beginselprogramma, dat afrekent met het traditionele strijdjargon, maar intussen in vriendelijker bewoordingen de orthodoxe principes onverlet laat.

De CPN en de democratie

Het thans vrijgegeven ontwerp-hoofdstuk over "De CPN en de democratie" lijkt een goed voorbeeld van het huidige partijstreven om zo aanvaardbaar en democratisch mogelijk over te komen bij de buitenwacht. Zo spreekt het stuk veel positiever dan vroeger gebruikelijk over de parlementaire democratie, die "de monopolies" nog wel steeds heten te misbruiken om hun "wilsoplegging te wettigen en een schijn te geven van overeenstemming met de volkswil", maar die toch "een grote stap voorwaarts" betekent omdat zij "de gunstigste verhoudingen biedt voor de politieke strijd van de arbeidersbeweging".

Zoals bekend geldt de parlementaire democratie in de communistische dogmatiek als "een façade van de dictatuur van het monopoliekapitaal", die evenwel als "belangrijke verworvenheid van de arbeidersklasse" benut moet worden als een opportuun hulpmiddel om de hogere fase van het socialisme te bereiken. De leninistische revolutietheorie is namelijk altijd uitgegaan van de noodzakelijke sequentie van twee beslissende fasen, te weten de eerste fase van de "democratische revolutie", die moet leiden tot een echte "volksdemocratie", en de daarop volgende "hogere fase van de socialistische revolutie", die na een aanvankelijk noodzakelijke "dictatuur van het proletariaat" moet uitmonden in de communistische ideaalmaatschappij.

Volgens deze theorie moet een CP in een kapitalistisch land in de eerste fase door een doelgerichte bondgenotenpolitiek alle "democratische en antimonopolistische krachten" onder de bevolking mobiliseren in "revolutionaire massa-acties", die ook in de volksvertegenwoordiging tot gelding dienen te worden gebracht. Deze acties zullen op den duur zoal geen parlementaire dan toch een "politieke meerderheid" opleveren, welke tenslotte "de heerschappij van de volkswil" zal afdwingen. Deze volksdemocratie zal de belangrijkste productiemiddelen moeten nationaliseren om zo "de hechte basis voor de overgang naar het socialisme" te leggen.

In de volgende fase van de socialistische revolutie zal de CP zich dan van haar tijdelijke bondgenoten moeten ontdoen om de leiding definitief in handen te kunnen nemen en door middel van de proletarische dictatuur de laatste restanten van het kapitalisme uit de weg te ruimen. Dan zullen alle klassetegenstellingen verdwijnen en de verschillende bevolkingsgroepen (die zich nog best enige tijd onder de hoede van de CP in een soort politieke partijen mogen organiseren) steeds meer naar elkaar toegroeien, zodat de behoefte aan een pluriforme democratie eenvoudigweg komt te vervallen.

Welnu, de CPN blijkt deze "wetenschappelijke" leer in haar ontwerp-tekst over de democratie nog geheel voor haar rekening te nemen, al spreekt ze wat minder in details en heeft ze de orthodoxe frasen vervangen door minder belaste formuleringen. Zij houdt onverminderd vast aan de "onaf-scheidelijke" opeenvolging van de twee klassieke etappes, maar benoemt deze alleen anders, n.l. de eerste fase als "de strijd voor de democratische vernieuwing", en de tweede als "de strijd voor de socialistische omvorming".

In de eerste fase moet de partij noodzakelijkerwijs "coalities" aangaan "met andere niet-monopolistische lagen van de bevolking" om "richting te geven aan het proces van democratische vernieuwing". Haar "deelname..... aan de democratische besluitvorming en instellingen" is ondanks hun "beperkte gelding" uiterst nuttig, maar moet "steunen op de massa-actie" om "het afdwingen van veranderingen" mogelijk te maken. Deze "democratische machtsvorming" heet nodig om de "kapitaalsmacht te beteugelen en uiteindelijk te breken". De democratiseringsfase "gaat zo in de richting van beslissingsmacht voor de gemeenschap over de voornaamste productiemiddelen: dit stadium is een overgangsfase naar het socialisme", aldus het CPN-concept. De parlementaire democratie en de hele "strijd voor democratische vernieuwing" blijken dus alleen maar een middel en aanloop te zijn om het volgende stadium van het socialisme te kunnen bereiken. Het gaat er slechts om dat "de basis gelegd wordt voor de vormen van beheer in een socialistische samenleving",

opdat daarop vervolgens kan worden "voortgebouwd".

Hoe vandaaruit het eigenlijke socialisme moet worden gerealiseerd, wordt nauwelijks uit de doeken gedaan, laat staan dat van een dictatuur van het proletariaat gerept wordt. Alleen wordt opgemerkt dat voor de "weg naar de verwerkelijking van dit nieuwe type van Nederlandse samenleving..... strijd tegen de macht van de monopolies.... een machtsvorming van de arbeidersklasse onontbeerlijk" is. Al eerder kon worden vastgesteld dat CPN-woordvoerders de beladen term "dictatuur van het proletariaat" niet meer tegenover derden bezigen en alleen daarop nadrukkelijk aangesproken willen toegeven dat dit een soort onafwendbaar natuurverschijnsel is, dat zich net zo min laat "afschaffen" of "afzweren" als "de storm" of "het onweer".

Over de toekomstige socialistische samenleving zelf wordt niet veel meer gezegd dan dat daarin "het maatschappelijk bezit van de voornaamste productiemiddelen is gerealiseerd en de uitbuiting van de ene mens door de andere is afgeschaft". Kennelijk ter geruststelling wordt daaraan toegevoegd dat "ook onder het socialisme in ons land het bestaan en de ontwikkeling van politieke partijen.... van wezenlijke betekenis zullen zijn". Als echter even verderop wordt toegevoegd dat de Nederlandse grondwet bij het voortschrijden op de weg naar het socialisme "uitgebreid" zal moeten worden, lijkt het gezien de praktijk in alle socialistische (ook zg. meerpartijen-)landen niet te veel voorspeld, dat in die constitutionele uitbreidingen ook de leidende rol van de CP zal worden vastgelegd. Temeer omdat in het conceptstuk wordt gesproken over "de arbeidersklasse als leidende kracht in de maatschappelijke ontwikkeling", waarvan "de CPN als meest bewuste component" geldt.

Hoewel de CPN blijkens deze eerste proeve voor een nieuw beginsel-program wel van het eurocommunisme lijkt te hebben geleerd wat minder met orthodoxe frasen te jongleren en zo weinig mogelijk uit te weiden over fasen in de maatschappelijke ontwikkeling, die nog niet aan de orde zijn, laat zij toch veel minder twijfel bestaan over haar ondemocratische bedoelingen dan bekende Euro-CPen als de PC-Italië en de PC-Spanje. Deze CP-en spreken immers niet meer over een democratische fase als overgang naar een socialistisch stadium, maar laten deze twee zodanig samenvallen dat de pluralistische democratie ook onder het socialisme lijkt te blijven voortbestaan. Feitenlijk streven zij via brede politieke bondgenootschappen naar deelname in een echt democratische regering, die o.a. de belangrijkste basisindustrieën zal moeten nationaliseren. Zij beweren in zo'n regering de leiding niet naar zich te willen toetrekken, maar met hun coalitiepartners te willen

blijven samenwerken op voet van gelijkheid. Zij zeggen de leninistische concepten inzake de dictatuur van het proletariaat en de leidende rol van de communistische partij te hebben opgegeven en pretenderen de parlementaire spelregels en de burgerlijke rechten en vrijheden voorgoed te zullen eerbiedigen.

Van CPSU-zijde wordt deze Euro-CPen verweten, dat zij zodoende hun voorhoederol opgeven en hun communistische identiteit doen opgaan in "ideologisch vormloze verkiezings- en samenwerkingsverbanden onder het motto van eenheid tot elke prijs". Aldus zouden zij "het wetenschappelijk revolutionaire uitgangspunt" inruilen voor "burgerlijk parlementarisme" en zouden zij hun "historische missie om de massa's naar het socialisme te voeren" verlooehenen.

Dit Sowjetverwijt treft in elk geval niet de CPN, waarvan - zoals drs W. GORTZAK in "Socialisme en Democratie" van april j.l. schreef - "het overheersende beeld er één is van continuïteit: de verschillen tussen heden en verleden zijn voornamelijk verbaal, soms tactische aanpassingen, dikwijls een kwestie van de manier waarop de boodschap verpakt wordt". Ook naar de taxatie van drs GORTZAK heeft de CPN de laatste jaren weliswaar de "overdrijving afgezworen" en "selectief gebruik gemaakt" van "door meer euro-communistisch georiënteerde partijen verworven inzichten en opgedane ervaringen", maar heeft zij verder geen enkele aanleiding gegeven haar "ervan te verdenken een echt democratische partij te zijn geworden".

Enkele gevolgtrekkingen

In het eerste concepthoofdstuk voor een nieuw partijprogram blijkt de CPN onverkort uit te gaan van de universele betekenis van de leninistische revolutietheorie. Zij ziet daarin blijkbaar nog steeds "de enig juiste revolutionaire weg", die dan wel op onderdelen verbijzonderd mag worden tot een meer "nationale weg naar het socialisme" maar algemeen maatgevend blijft in de fundamentele opeenvolging van de twee hoofd-etappes.

In vergelijking met haar vroegere program vraagt de partij nu veel minder aandacht voor de tweede, socialistische fase, kennelijk omdat die toch nog in het verschiet ligt en een "nieuw type samenleving" beoogt, die bij het publiek niet zo zal aanspreken omdat zij niet langer te rijmen valt met het bestaande democratische bestel. Alle nadruk ligt op de eerste fase van de democratisering, die thans immers aan de orde is en het bij vele

mensen goed zal doen. Dat de "democratische machtsvorming van onderop" alleen maar bedoeld is als springplank naar de "socialistische omvorming" wordt slechts in zeer sobere bewoordingen aangestipt.

Het omzichtige taalgebruik maakt het program-ontwerp nogal ondoorzichtig voor buitenstaanders, maar ook moeilijk herkenbaar voor de eigen partijgenoten. Dat is de onvermijdelijke, maar ingecalculeerde prijs van de bondgenotenpolitiek, die een CP ertoe dwingt ideologisch zo weinig mogelijk de nek uit te steken terwille van haar imago bij potentiële samenwerkingspartners. Alleen door opvoering van de interne discipline en scholing kan zo'n partij zich naar buiten toe een dergelijke soepele opstelling veroorloven. Deze opstelling impliceert overigens ook dat de CPN zich er in de democratiseringsfase wel voor zal wachten al te zeer in conflict te komen met de nog heersende rechtsorde.

Het moet gezegd dat de partij met haar bondgenotentaktiek aardig succesvol is geweest sinds zij deze op haar laatste congres in 1978 aantrekkelijker heeft gepresenteerd als een pragmatische "politiek voor een nieuwe coalitie". Met die coalitie mikt zij op een steeds wisselende bundeling van dwars door de politieke en maatschappelijke scheidslijnen heenlopende massa-bewegingen, die zij wil mobiliseren rond concrete en goed in de markt liggende issues om zo de bestaande beleidsinstanties onder druk of zelfs voor het blok te zetten. Het gaat er immers volgens de CPN niet om wat het parlement en wat de leiding van politieke partijen of vakbonden willen, maar om wat de bevolking zelf wil. Daarbij probeert de partij in te haken op wat er de laatste tijd ook buiten eigen kring gegroeid is aan ideeën over buitenparlementair activisme en maatschappelijke machtsvorming. Bovendien heeft zij, waarschijnlijk mede door de inbreng van vele jonge leden die aan de universiteit ruime ervaring met deze manier van "democratiseren" hebben opgedaan, een veel fijnere neus gekregen voor wat er onder "brede lagen van de bevolking" leeft om daar met kans van slagen op te kunnen inspelen.

In elk geval is het haar de laatste twee jaar dankzij haar enorm organisatievermogen gelukt zulke gevoelens in enkele massa-actieste kanaliseren en aldus "politiek gewicht" te geven. Zij slaagde daar bijv. in op het stuk van vrede en veiligheid ("Stop de N-bom - Stop de kernwapenwedloop") en op dat van de belangenbehartiging ("Bestek '81 moet van de baan", "Stop het eigen risico") en sinds kort probeert zij het na een ideologische volte-face

samen met enkele andere Westeuropese CP-en ook op het gebied van de kern-energie ("Stop de kerncentrales"). Al deze campagnes geven een eenzijdige overbelichting en versimpelde oplossing van complexe problemen, die de mensen reeds bezighielden.

Deze acties krijgen nog een extra dimensie, doordat ze bijna steeds met hoge CPSU-functionarissen zijn doorgesproken, zodat zij - om er het minste van te zeggen - wel niet in strijd met het Sowjetbelang zullen zijn. Met name in de actie tegen de neutronenbom heeft de CPN niet alleen zeer nauw overleg gepleegd met de CPSU, maar ten behoeve van deze partij zelfs een voortrekkersrol gespeeld op internationale schaal. En ze lijkt dat te zullen blijven doen nu deze onderneming wordt verbreed tot een campagne tegen de zgn. tactische atoomwapens, waarmee de veiligheid van West-Europa direct in het geding is. De rol die de CPN in zulke acties speelt moet dus niet alleen worden afgemeten aan haar beperkte nationale betekenis, maar vooral - zoals zijzelf ook steeds nadrukkelijk doet - aan haar betekenis als "integrerend deel" in de Europese en internationale communistische beweging en als "natuurlijke bondgenoot" van de socialistische landen, waarmee zij "allesoverheersende gemeenschappelijke belangen" zegt te hebben.

Zeker in West-Europa zullen zich de komende jaren heel wat aanknopingspunten voor massa-activiteit aandienen gezien de groeiende onvrede over bijv. de nucleaire bewapening, de kernenergie en de noodzakelijke nationale bezuinigingen. Dat is niet zonder risico voor een werelddeel, waarvoor de status quo in de nabije toekomst toch al minder vanzelfsprekend lijkt te worden door de voortgaande economische recessie en energieschaarste, doch evenzeer door de veranderde militair-strategische en bondgenootschappelijke verhoudingen. Als daarop met enig succes van communistische zijde zou worden ingespeeld met massa-acties, zou dat niet alleen de democratische stabiliteit, maar ook de geloofwaardigheid van de onafhankelijkheid en verdedigbaarheid van deze smalle schijf aan het Euro-aziatisch continent bepaald niet ten goede komen.

HET VIJFDE CONGRES VAN DE IKB

Op 5, 6 en 7 mei j.l. hield de - 120 leden tellende - trotskistische Internationale Kommunisten Bond (IKB), de Nederlandse sectie van de tendens Verenigd Secretariaat^{)}, haar vijfde congres dat evenals het voorgaande uit een open en een besloten gedeelte bestond.*

Het open gedeelte van het Congres

Het open gedeelte van het Congres werd - behalve door IKB-leden en sympathisanten - bijgewoond door Jacqueline H uit Parijs van het Verenigd Secretariaat, twee Engelsen, een Duitser namens de Gruppe Internationaler Marxisten (GIM) en een Italiaan.

Jacqueline H bracht een speciale groet over van het Internationaal Secretariaat en van de Franse sectie van de Vierde Internationale. Een soortgelijke groet werd overgebracht door de Duitse en de Italiaanse afgevaardigden; de Italiaan voegde daaraan de eis toe dat in Nederland gevochten zou worden voor dezelfde rechten voor de Italiaanse arbeiders als de Nederlandse arbeiders al hebben.

Tijdens dit open deel van het Congres stonden drie resoluties ter discussie, t.w.:

1. de politieke resolutie, getiteld: "De politieke toestand na een jaar Van AGT";
2. de vrouwen-resolutie, getiteld: "De IKB in de opbouw van een autonome anti-kapitalistische vrouwenbeweging";
3. een pers-resolutie, met voorstellen ten aanzien van de IKB-uitgaven "Klassenstrijd" en "de Internationale".

ad 1. Deze resolutie werd ingeleid en verdedigd door Herman P , lid van het Politiek Bureau.

*) De tendens "Verenigd Secretariaat" is de grootste en in Europa invloedrijkste van de vier tendenzen, die de trotskistische wereldbeweging telt. Het Verenigd Secretariaat, het leidinggevend orgaan van de gelijknamige tendens, is gevestigd in Parijs. De bekendste woordvoerder van de tendens is de Belgische hoogleraar in de economie Ernest M .

Uit P 's woorden werd duidelijk, dat de IKB als haar voor-
naamste actie-terrein de vakbeweging ziet en daarbinnen meer in het bij-
zonder de bonden van overheidspersoneel. Heel concreet geeft de IKB hier-
mee aan, dat zij haar "intrede"-politiek (een net woord voor "infiltratie")
in bepaalde vakbonden wil intensiveren, uiteraard met de bedoeling het be-
leid van die bonden in trotskistische richting te beïnvloeden. De IKB hoopt
voor een uitvoering van deze plannen vooral op wat de "nieuwe arbeidersvoor-
hoede" wordt genoemd: voornamelijk hoger geschoolde jongeren in de vakbewe-
ging, die noch van "de sociaal-democratie" (de PvdA) noch van de CPN een
hoge dunk hebben.

Op den duur zal deze "nieuwe arbeidersvoorhoede" als kern van een
"klassenstrijdlinkervleugel" (KLV) de leiding moeten overnemen in de genoem-
de bonden, die dan een "consequent anti-kapitalistische" koers zullen varen
en iedere "klassensamenwerking" zullen afwijzen. Via een selectieve infil-
tratierpolitiek wil de IKB op deze manier dus de tegenstellingen tussen ka-
pitaal en arbeid - meer in het bijzonder tussen overheid en (semi-)overheids-
personeel - verscherpen met de achterliggende bedoeling zodoende een revolu-
tionaire situatie dichterbij te brengen.

De "klassenstrijdlinkervleugel" (KLV) is het instrument, waarmee de
IKB een aantal organisaties die binnen haar bereik liggen, aan zich onder-
geschikt wil maken. P. noemde in dit verband de Vereniging voor
Dienstplichtige Militairen (VVDM), waarbinnen door de "revolutionaire
anti-militaristen" een "klassenstrijdprogramma" moet worden ontwikkeld, en
het Landelijk Samenwerkingsverband "Stop Kernenergie".

ad 2. Nienke S(, lid van het Politiek Bureau, gaf een toelichting op de
vrouwen-resolutie, die de totstandkoming van een "autonome anti-kapitalis-
tische vrouwenbeweging" (AAVB) bepleit. Het is de bedoeling van de IKB dat
deze AAVB zal bestaan uit vrouwen uit verschillende politieke groeperingen.
Binnen de AAVB moet dan de KLV zorgen voor een "anti-kapitalistisch en anti-
patriarchaal" program. De eisen van dit program moeten de AAVB-leden dan
tenslotte in hun eigen politieke groeperingen uitdragen - een aardig voor-
beeld van "getrapte" infiltratie.

ad 3. Blijkens de pers-resolutie, ingeleid door Hans H , lid van het
Centraal Comité, directeur van "Klassenstrijd", zal het veertiendaagse blad
"Klassenstrijd" meer moeten bijdragen tot de bundeling van linkse^{x)} organi-
saties en partijen (het z.g. eenheidsfront). Het blad zal een meer "open"
karakter krijgen waardoor o.m. gehoopt wordt het lezerspubliek te vergroten.

x) Met "links" wordt bedoeld: links van de PvdA

de internationale

- 34 -

internationale
kommunistebond ikb
vierde internationale

STOP
HET ATOOMPROGRAMMA
VAN STAAT
EN KAPITAAL

5e IKB kongres

Op weg naar een revolutionaire
arbeidersorganisatie

VOOR
VOLLEDIGE RECHTEN
VOOR VROUWEN
JONGEREN
EN BUITENLANDERS

TEGEN WERKLOOSHEID
5X7 = 35 UUR PER WEEK
MET BEHOUD
VAN VOL LOON NU

lees

klassen
strijd

kontakt adressen ikb

Centraal adres

St. Jacobsstraat 10-20
1012 NC Amsterdam

Afdelingsadressen:

Amsterdam: Jan van der Heijdenstraat 64 sous 020-769372
Arnhem: Andre Machielse, West Peterstraat 48, 065-511242
Breda: Rudy Nieve, Gravenstraat 5, 076-138241
Deventer: Arnold Rosenbeek, Doolse Lerswetering 29, 05700-27521
Eindhoven: Inger Willems, St. Lambertusstraat 10
Haarlem: Hans v.d. Kroeg, Spaarne 27, 023-317819
Hoofddorp: Hein v.d. Horst, Oevers van Endegeeststraat 8, 02503-17100
Den Haag: Elly Bon, Van Oudestraat 145, 070-605080
Leiden: B. v.d. Duijn, Utrechtseweg 19, 071-143037
Maastricht: Van de Havestraat 1, 043-222791
Rotterdam: Henk Smit, Persoonlaan 1026, 010-862273
Utrecht: Min Sot, Veemarktplein 30bis, 033-940592
Wageningen: Hans de Beer, Asserpark 44-10, 036730-11232

redactie-adres: St. Jacobsstraat 10-20, 1012 NC Amsterdam
020-259272. Abonnementenadministratie: postbus 153, 2130 AD
Hoofddorp. postrekening 2529063 tnv pers. F.L. Hoofddorp.
minimumabonnement: prijs 124,-, steunabonnement 240,-.

Het blad "de Internationale" zal zo mogelijk elke twee maanden uitkomen. Het moet bijdragen aan de ontwikkeling van een systematische theorie over actuele vraagstukken met betrekking tot de ontwikkeling van het kapitalisme, de arbeidersbeweging en de revolutionaire partij-opbouw; vooral toegespitst op de Nederlandse verhoudingen.

Het besloten gedeelte van het Congres

Het besloten gedeelte van het Congres was alleen toegankelijk voor IKB-leden. Hier stond de resolutie ter discussie over de interne opbouw van de organisatie met als titel "de slagkracht vergroten van de IKB als geheel".

Uitvoering van deze resolutie, die door het CC-lid Wim S. werd toegelicht, zal o.m. tot gevolg hebben dat meer aandacht zal worden gegeven aan het kweken van een breed kader. Prioriteit zal worden gegeven aan de belangrijkste proletarische centra zoals Amsterdam, Rotterdam en de opbouw van de afdeling Groningen en Twente.

In navolging van andere internationale secties van de Vierde Internationale zal de IKB werken aan de oprichting van een jongerenorganisatie. Belangrijkste algemene thema voor deze jongerenorganisatie zal zijn het aan de kaak stellen van alle politieke, economische, sociale en andere discriminatie waaraan jongeren onderworpen zijn.

Het a.s. XIe Wereldcongres van de Vierde Internationale tendens Verenigd Secretariaat zal zich uitspreken over een voorstel tot oprichting van een jongeren internationale, waarbij de IKB-jongeren zich kunnen aansluiten.

Het studentenblad "Barrikade" zal opgeheven worden, omdat het naast "Klassenstrijd" en "de Internationale" geen functie meer heeft.

Centraal in de vier gepresenteerde (en met grote meerderheid aangenomen) resoluties staat een nadere uitwerking van een consequente oriëntering van de IKB op de arbeidersbeweging, samengevat onder de noemer "proletarische oriëntering".

De samenwerking met andere organisaties van uiterst links in de vorm van een "socialistisch Blok" t.b.v. de proletarische oriëntering is mislukt.

Een directe beïnvloeding van de kern van de arbeidersklasse (lees: verdergaande infiltratie in FNV en PvdA) en een duidelijker zelfstandig

optreden van de IKB zijn de lijnen waarlangs de nieuwe oriëntering gestalte moet krijgen. Dat wil niet zeggen dat samenwerking met uiterst-links nu van de baan is, maar de mogelijkheden daartoe zullen wel beperkt zijn.

Het Congres werd besloten met de verkiezing van nieuwe leidinggevende organen van de IKB.

Het Politiek Bureau ziet er in zijn nieuwe samenstelling als volgt uit:

Conclusie

Het vijfde IKB-congres heeft - afgezien van het voornemen tot oprichting van een jongerenorganisatie - geen opzienbare koersveranderingen te zien gegeven. Hoofdzakelijk werd de koers - die reeds tijdens het Vierde Congres was uitgezet - nogmaals bevestigd. Volstaan werd met enkele bijstellingen ter compensatie van de niet verwachte ontwikkelingen in de afgelopen periode.

Het valt op dat de afdelingen een lankmoedige houding aannemen tegenover de nationale leiding. Zo zijn er, gelet op de moeilijkheden die zich met name in de afdelingen Amsterdam, Rotterdam en Utrecht hebben afgespeeld, geen concrete uitspraken van het Congres geëist. Dezelfde moeilijkheden hebben anders wel o.m. de vorming van een oppositionele tendens tengevolge gehad, waarbij een tiental IKB-leden hun lidmaatschap hebben opgezegd.

De samenstelling van de nieuw gekozen leiding verschilt nauwelijks van de oude, waaruit afgeleid kan worden, dat de IKB-leiding zijn autoriteit heeft weten te behouden en er dan ook geen merkbaar ander beleid voor de komende periode mag worden verwacht.

DE NEDERLANDSE VOLKS-UNIE CONGRESSEERT

Op 9 juni j.l. hield de "volksnationalistische" Nederlandse Volks-Unie (NVU) haar jaarlijks congres in het Utrechtse Jaarbeursgebouw. Ongeveer 75 leden gaven acte de présence.

Gasten

De "heel-Nederland"-gedachte van de NVU kreeg gestalte door de aanwezigheid van een tiental Vlamingen onder leiding van Roeland R. R., die vice-voorzitter is van de Stichting tot steun aan en toezicht op de Nederlandse Volks-Unie, vertegenwoordigde de Vlaamse organisatie "Voorpost", een afscheiding van het extreem-Vlaams-nationalistische "Were Di". Als belangrijkste Vlaamse gast verving hij het Belgische parlamentslid (voor de Vlaamse Nationale Partij) Karel D^{*)}.

Van "Were Di" had het NVU-bestuur slechts een brief ontvangen waarin men voor een uitnodiging bedankte en overigens de NVU het beste wenste.

Het Nationaal Jeugd Front

Het vorig jaar tot nieuw leven gebrachte Nationaal Jeugd Front (NJF) was, geüniformeerd en wel, nadrukkelijk aanwezig. Een verslaggever van de Haagse Post (met toestemming van voorzitter GLIMMERVEEN ten congresse aanwezig) merkte in zijn artikel op dat deze jongelieden zich hadden gewapend met in kranten gewikkelde loden pijpen, kennelijk om zich tegen eventuele ordeverstoorers te kunnen weren.

Volgens GLIMMERVEEN was het in wit hemd, donkerblauwe pullover, spijkerbroek en zwarte laarzen gestoken NJF uitstekend voor de dag gekomen. "Het NJF", aldus de voorzitter, "zal in de toekomst gaan optreden als zaalwacht en bescherming van sprekers". De rede van Peter D^{*)} (de voorzitter van het NJF), waarin over het Front werd gesproken als over een "strijdvaardige jeugd met idealen en toekomst"^{**)}, werd door het congres met instemming ontvangen.

*) In enkele dagbladen was aangekondigd dat D^{*)} zou spreken over "de moord op ir A.A. MUSSERT". Ingewijden zien in deze misleidende berichtgeving een anti-GLIMMERVEEN-activiteit van enkele voormalige voor de NVU te radicale, NVU-leden.

* *) Een formulering die praktisch identiek is aan die van de Doelstellingen van de "Viking Jeugd".

Rede van de voorzitter

NVU-voorzitter J. GLIMMERVEEN hield de politieke rede die beledigende, racistische en "volksnationalistische" elementen bevatte. Sprekend over persberichten dat de NVU "de moord op MUSSERT zou gaan herdenken" zei hij o.m. dat een provocateur een valse uitnodiging aan de pers had gezonden. GLIMMERVEEN voegde daaraan toe dat MUSSERT "eigenlijk wel vermoord is. MUSSERT was namelijk geen landverrader maar een volksnationalist in hart en ziel". Doorgaande op het volksnationalisme meende GLIMMERVEEN dat deze ideologie thans op een keerpunt staat. De kentering, zo meende hij, zal niet lang op zich laten wachten: "het is nu zaak om vol te houden". Doelend op het feit dat de NVU noodgedwongen een andere vergaderruimte had moeten zoeken, betrok GLIMMERVEEN ook Utrechtse burgemeester VONHOF in op beledigende wijze zijn rede.

De voorzitter van de Nederlandse Volks-Unie besloot zijn toespraak met de slagzin: "Leve de Germaanse volkeren van Europa!"

ANTI-MILITARISME

Dertig jaar NAVO

Het dertig-jarig bestaan van de Noord Atlantische Verdrags Organisatie en de zitting van de NAVO-Ministerraad op 30 en 31 mei j.l. in Noordwijkerhout gehouden, zijn - tegen de verwachtingen in - niet aangegrepen om tegen de NAVO te demonstreren.

Mogelijk ligt de oorzaak hiervan in het feit dat de aandacht verschoven is van de NAVO zelf naar de middelen (kernwapens) waarvan de NAVO zich bedient. (Een kleine demonstratie die wel plaatsvond was hierop gericht). Immers, het doel op langere termijn, vermindering van het weerstandsvermogen van de NAVO, lijkt door deze koerswijziging inhoudelijk niet aangetast.

Demonstratie Noordwijkerhout (ANP-foto).

Bond voor Dienstplichtigen

Vooraf het feit dat de Bond voor Dienstplichtigen - zelf in 1969 en 1974 (mede-) organisator van anti-NAVO-congressen - de NAVO-bijeenkomst in Noordwijkerhout niet heeft aangegrepen voor een grootschalig gebeuren, kan verbazend genoemd worden.

Voornaamste reden voor deze "nalatigheid" van de zich "socialistische soldaten organisatie" noemende "witte" BVD is de onmogelijkheid om initiatieven te ontplooiën en/of als "trekpaard" te fungeren: geen mankracht, geen enthousiasme. Zelfs de wens om iets te organiseren rondom de NAVO is nauwelijks in de bond boven tafel gekomen. Het mislukken van het opzetten van een brede campagne tegen troepenverzending naar Libanon heeft er mede toe geleid dat de al enige tijd daarvoor aan het licht gekomen malaise is verdiept en derhalve verlamdend werkt(e) op het (steeds minder) doen en (steeds meer) laten van de Bond voor Dienstplichtigen. Of zij erin zal slagen het komend najaar, bij wijze van lustrum, voor de derde keer een anti-NAVO-congres te organiseren, is niet erg waarschijnlijk. De soldatenvakbond Vereniging voor Dienstplichtige Militairen treedt dan namelijk op als gastvrouw voor diverse soldatenorganisaties uit West-Europa, inclusief Finland, voor het houden van een internationaal soldatencongres.

Onkruit

Is de "witte" BVD steeds meer aan bloedarmoede gaan leiden, binnen de eind 1971 opgerichte Vereniging Dienstweigeraars is daarentegen het activisme sterk toegenomen zichtbaar gemaakt in een anti-militaristische strategie(AMS), een Werkgroep Politieke Gevangenen en - via deze werkgroep - de Werkgroep Onkruit.

Onkruit, opgericht in 1974, richt zich vooral op (het propageren van) een nieuwere vorm van dienstweigering, te weten: de "totale dienstweigering".

De werkgroep (die anarchistische trekken vertoont) heeft zich aangesloten bij het "Internationale Totale Dienstweigering Collectief" (ITDC), ook wel bekend onder de namen "International Collective Resistance"(ICR) en "Insoumission Collective Internationale" (ICI). Als Nederlandse "afdeling" van ITDC verleent Onkruit hulp aan naar Nederland gevluchte buitenlandse (m.n. Franse) "Totaal Dienstweigeraars".

De visie van Onkruit op het leger is vrijwel gelijk aan die van de Bond voor Dienstplichtigen. Het verschil tussen beide organisaties ligt vooral in de keuze van het actieterrein. De "witte" BVD heeft primair gekozen voor het werken binnen de krijgsmacht; in zo'n visie past ook het werkzaam zijn in en via de VVDM. Leden van de Werkgroep Onkruit daarentegen hebben gekozen voor actie buiten de krijgsmacht. Door te ageren tegen het militair apparaat maar dat van buitenaf te doen, menen de totaal-dienstweigeraars dat zij en hun activiteiten eerder gezien worden als onderdeel van een veel omvangrijker

verzet. Nijmeegse "Onkruit"-leden, die zich verenigd hebben in een Politiek Dienstweiger Kollektief (PDK) hebben deze visie als volgt omschreven:

"Anti-militarisme is voor ons..... niet alleen maar een strijd tegen het leger zelf, het apparaat en zijn wapens, maar is ook een strijd tegen de militarisering van onze maatschappij. De repressie en het geweld van de staat om onze maatschappelijke "orde" in stand te houden is daar eveneens onverbrekkelijk mee verbonden.

Onze dienstweigering moet dan ook de groeiende repressie in de samenleving aan de kaak stellen in het kader van de anti-militarisme-beweging".

= = =

III. MYNDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

OPLEVING VAN DE PALESTIJNSE TERREUR

Op 26 maart werd in Washington de vrede tussen Egypte en Israël een feit. Dit leidde niet alleen tot een verheving van Palestijnse gewelddadige activiteiten in Israël en de bezette gebieden, maar ook tot een golf van gewelddaden buiten het conflictgebied.

De algemene situatie

De ontwikkelingen rond het Palestijnse vraagstuk stonden de afgelopen maanden in het teken van het Egyptisch - Israëlijsche vredesverdrag, dat op 26 maart in Washington werd ondertekend. Alle Palestijnse organisaties en vrijwel alle Arabische staten wijzen dit verdrag af, met name omdat er volgens hen in het verdrag geen recht wordt gedaan aan het Palestijnse volk. De Palestijnen reageerden op de ondertekening van het verdrag met het opvoeren van het aantal acties in Israël en de bezette gebieden en met het uitvoeren van acties buiten het conflictgebied. De acties buiten het conflictgebied zijn vooral gericht tegen Joodse en Israëlijsche objecten. De Palestijnen lijken met hun acties een sfeer van onveiligheid in Israël te willen scheppen. Wellicht hopen de Palestijnen ook Israël te kunnen verleiden tot een grootscheepse wraakactie: Volgens de Palestijnen zou dit moeten leiden tot een nieuwe ronde in de Arabisch - Israëlijsche gevechten. Tenslotte lijken de Palestijnen erop te speculeren, dat acties in Europa de West-europese landen ertoe bewegen afstand te nemen van het Egyptisch - Israëlijsche verdrag.

Uitgevoerde en voorkomen acties

Op 27 maart kwam op het vliegveld bij Frankfurt een voor Israël bestemde postzak tot ontploffing. Een nader onderzoek wees uit, dat in een voor Israël bestemd postpakket een barometrische bom had gezeten. Tot op heden is de verantwoordelijkheid voor deze (in feite mislukte) actie nog door geen enkele organisatie opgeëist.

Op 27 maart werd tevens een bomaanslag gepleegd tegen een eethuisje voor Joodse studenten in Parijs. Deze actie werd later opgeëist door de operationele afdeling van "Al Saiqa". "Al Saiqa" verklaarde ook verantwoordelijk te zijn

voor bomaanslagen die in april werden uitgevoerd in Caïro (hoofdpostkantoor), Nicosia (Israëlische ambassade en kantoor Egyptische luchtvaartmaatschappij) en Wenen (Joodse instelling).

Op 16 april wierpen twee Palestijnen twee explosieven naar aankomende reizigers op het vliegveld Zaventem: Zij dachten "EL-AL" passagiers te treffen, maar dezen waren enige minuten verlaat. De daders werden na een vuurgevecht met "EL-AL"-veiligheidspersoneel gearresteerd. Zij bleken in het bezit te zijn van Perzische paspoorten.

Nader onderzoek wees uit dat de daders op 25 maart vanuit Beiroet in Parijs waren gearriveerd en dat zij 28 maart van Parijs naar Brussel reisden. In hoeverre de daders steun ontvingen van medeplichtigen is nog onduidelijk. De actie werd eerst door de onbekende "Black March Organization" opgeëist, later door de "Black September Organization" (B.S.O. is de "cover" voor "Al Fatah"-acties).

Eind april arresteerde de West-Berlijnse politie een zevental Arabieren toen zij voorbereidingen troffen voor een aantal aanslagen middels explosieven in West-Berlijn. Van de zeven arrestanten waren er vier in West-Berlijn woonachtig: drie van hen stonden bekend als "El Fatah"-lid, de vierde als een mogelijk "Al Saiqa"-lid. De politie nam tijdens de arrestaties circa 20 kilo explosieven in beslag.

Op 26 april arresteerde de Duitse grenspolitie aan de grens met Oostenrijk twee personen omdat men vermoedde dat het Cypriotische paspoort van één van hen vals was: Dit bleek het geval te zijn. In de auto van het duo werd 58 kilo explosieven gevonden, terwijl ook negen paspoorten (zes Mauretaanse, één Argentijnse, één Cypriotisch en één Libanees) werden aangetroffen.

Op 29 april arresteerde de Duitse grenspolitie aan de grens met Nederland twee op Perzische paspoorten reizende personen: De naam van één van hen kwam voor in één der aan de Oostenrijkse grens gevonden paspoorten. De vermeende Perzen hadden van 20 tot 23 april in een hotel in Amsterdam verbleven en van 23 tot 29 april in een hotel in Rotterdam. In Amsterdam hadden zij een auto gekocht. Zowel de arrestanten aan de Oostenrijkse grens als die aan de Nederlandse grens hadden in Milaan verbleven. Beide duo's stonden ook nog steeds in contact met een op een Perzisch paspoort reizende persoon, die zich daar in een hotel ophield. Duidelijk is dat de beide duo's bij elkaar behoorden. Nog niet duidelijk is tegen welk doel zij een actie hadden moeten uitvoeren.

Op 27 april werd in Rome een persoon aangehouden, die op een Algerijns paspoort reisde. Hij was in het bezit van twaalf ontstekers. De arrestant verklaarde op weg te zijn naar Milaan. Er zijn sterke aanwijzingen, dat hij betrokken was bij de activiteiten van de twee aan de Duitse grens gearresteerde duo's. Tenslotte wist de Italiaanse politie nog een viertal contacten van de arrestant in Rome te lokaliseren. Dit viertal werd op 29 april uitgewezen. (een van de vier leden van dit kwartet had in juli 1978 deelgenomen aan de door "Al Fatah"-leden uitgevoerde aanslag tegen de Iraakse ambassadeur in Londen).

Op 11 mei arresteerde de Franse politie op het vliegveld van Parijs een Palestijn uit de BRD. Hij was op weg van Beiroet via Parijs naar Frankfurt. De man was in het bezit van bijna vijf kilo explosieven en van vijf paspoorten (twee Jordaanse, één Mauretaanse, één Noord Jemenitisch en één West-Duits). De man is reeds enige jaren bekend als een vooraanstaand "Al Fatah"-lid.

Voorzover nagegaan kan worden waren de arrestanten in West-Berlijn, Rome, Parijs en aan de Duitse grens allen betrokken bij operationele activiteiten van "Al Fatah". Opvallend is, dat bij deze activiteiten in West-Europa wonende Arabieren waren ingeschakeld. Ook de grote verscheidenheid aan aange troffen paspoorten is opmerkelijk.

Tenslotte

Dank zij de kennelijke onervarendheid en ondeskundigheid van de betrokken Palestijnen en een goede coördinatie en internationale samenwerking van politie en veiligheidsdiensten zijn een aantal ongelukken voorkomen.

Het is echter verontrustend dat de als gematigd bekend staande organisaties "Al Fatah" en "Al Saiqa" zich de afgelopen tijd zo geroerd hebben. Ten aanzien van "Al Fatah" rijst zelfs de vraag of PLO- en "Al Fatah"-leider ARAFAT zijn radicalere achterban nog wel in de hand heeft. Zo niet, dan ligt een verdergaande opleving van het Palestijnse terrorisme in de lijn der verwachtingen. Merkwaardig is, dat zowel het radicale PFLP als de extremistische splintergroepen nog niets van zich hebben laten horen. Willen deze organisaties de greep op hun leden niet verliezen, dan lijken zij ook over te moeten gaan tot nieuwe terreurdaden buiten het conflictgebied. Als er verdere terreurdaden volgen - en dat lijkt waarschijnlijk - dan moet met acties in Nederland rekening worden gehouden. Zeker in Palestijnse kringen gaat Nederland door voor zeer pro-Israël.

MOLUKKERS: RECENTE ONTWIKKELINGEN

Inleiding

De situatie in de Molukse samenleving werd in de afgelopen periode voornamelijk beheerst door onderlinge tegenstellingen. Zo hebben Molukse jongeren in Assen, behorend tot de Jongerenwerkgroep, een plaatselijke afdeling van het Revolutionair Volksfront GOHEBA, voor een lichte onrust gezorgd.

In reactie op het radicale optreden van deze jongeren heeft een toenemend aantal gematigde wijkbewoners zich echter tegen hen gekeerd.

Politieke ontwikkelingen

De langdurige inactiviteit van de Molukse leiding lijkt te hebben plaatsgemaakt voor een meer dynamische houding, getuige de opleving die in de afgelopen periode heeft plaatsgevonden aan het politieke front.

De activiteiten die ir. MANUSAMA, een "Stuurgroep" van de Molukse eenheidsbeweging Badan Persatuan, en het Revolutionair Volksfront hebben ontplooid, waren er vooral op gericht de Molukse problematiek in het buitenland bekendheid te geven.

Voornamelijk als gevolg van het bekende euvel van onderlinge verdeeldheid in de Molukse "top", is er van een coherent optreden echter geen sprake, terwijl de verwijdering die ontstaan is tussen het Molukse establishment en haar achterban er de oorzaak van is, dat enkele politiek-radicalen jongeren uit Assen onafhankelijk van de gevestigde structuren politieke activiteiten ontplooiën.

Hoewel het opmerkelijk is dat deze opleving in het politieke gebeuren nauwelijks weerklank heeft gevonden in de Molukse samenleving en in de noordelijke bolwerken Assen en Bovensmilde zelfs geleid heeft tot spanningen, wordt verwacht dat de Molukse leiding en organisaties als het Revolutionair Volksfront GOHEBA voorlopig toch de nadruk blijven leggen op het ontplooiën van politieke activiteiten.

Het radikale optreden van vooral de Molukse jongeren in Assen heeft er niet toe bijgedragen sympathie bij de Molukse gemeenschap te winnen voor de ideeën van GOHEBA. Zowel gematigde oudere Molukkers als jongeren keerden zich vooral in Assen in toenemende mate tegen de radikale elementen in GOHEBA, die er naar hun mening op uit waren de Molukse gemeenschap met onrust en geweld te confronteren. De spanningen als gevolg van deze tegenstellingen ontlaadden zich in eerste instantie tegen de bekende jongerenleiders en , die beiden het doelwit werden van een aanslag.

Na deze incidenten namen in Assen de activiteiten van de radicale jongeren af, waardoor langzamerhand de situatie weer genormaliseerd werd.

Herdenking van de R.M.S.-proclamatie op 25 april 1979

De jaarlijkse herdenking van de R.M.S.-proclamatie heeft zowel in Den Haag als in Nijmegen, waar respectievelijk de MANUSAMA-groepering en de Revolutionaire Partij Siwa Lima (voorheen de Tamaela-beweging) bijeenkwamen, niet in bijzondere zin de aandacht getrokken.

Opvallend was de passage in de redevoering van ir. MANUSAMA waarin hij zijn gehoor er opmerkzaam op maakte dat men zich niet moet blindstaren op het onafhankelijkheidsideaal, doch zich ook dient te richten op het welzijn van het Molukse volk.

Hoewel ir. MANUSAMA naderhand zijn uitslating relativeerde door erop te wijzen dat er een onderlinge samenhang is tussen een politiek ideaal en de sociale problematiek van een volk, is het opmerkelijk dat de uitslating van ir. MANUSAMA in de Molukse samenleving nauwelijks enige reactie heeft veroorzaakt.

In Den Haag trok de bijeenkomst de aandacht door het besluit van de Molukse ordedienst K.P.K. om toch ook buiten de zaal geüniformeerd op te treden. Als gevolg van een beheerst optreden van de politie bleef een confrontatie tussen de Molukkers en de politie uit. Naderhand werden 17 leden van de ordedienst door de politie verbaliseerd wegens overtreding van de Wet op de Weerkorpsen.

EUROPESE VERKIEZINGEN

- De eerste rechtstreekse verkiezingen voor het Europese Parlement zijn door sommige groeperingen aangegrepen om hun ongenoegen te uiten over het 'kapitalistisch' karakter van de Economische Gemeenschap.

Boycot van de verkiezingen

"Geen kapitalistische Europa, overheerst door Duits-Amerikaanse internationals", "Het te kiezen Europese Parlement is slechts een democratisch masker zonder werkelijke macht en betekenis", leuzen die meer dan eens op forum-avonden of manifestaties het publiek in zijn geslingerd.

Vanuit deze filosofie is in de maanden voorafgaand aan de verkiezingen een campagne gevoerd waarin ook opgeroepen werd tot een boycot ervan en die gepaard ging met acties, variërend van een "ludiek" protest tot een meer krachtdadige uiting van onvrede, waarvoor o.a. een "Beweging tegen de 7e juni" zich verantwoordelijk stelde. Het verspreiden van brieven huis aan huis in Eindhoven, Breda en Tilburg, waarin een dag uitstel van de verkiezingen werd bekendgemaakt, en het opplakken van affiches in bijvoorbeeld Dordrecht, Groningen en Hoogeveen met een afbeelding van Adolf HITLER en de tekst "Verenigd Europa.....mijn idee", noopten tot enige politieel optreden; acties als deze waren het werk van zogeheten Anti Verkiezingskomitees(AVK) en leden van het Rood Verzets Front (RVF).

ECOROPA

Door de milieu-activisten zijn de Europese verkiezingen aangegrepen om enerzijds de zorg om het (bedreigd) milieu en vooral de afkeer van kernenergie duidelijk te maken, anderzijds aan te tonen dat hun beweging een europees (en internationaal) karakter heeft gekregen. Tienduizenden demonstreerden in geheel Westeuropa op 2 en 3 juni tegen kernenergie; Nederlanders deden dat in Gasselte, Kalkar (BRD) en Doel (België). Met uitzondering van de demonstratie in Spaans Baskenland (één dode), verliepen alle demonstraties in Westeuropa vreedzaam. Uit solidariteit werd ook in de Verenigde Staten, Australië en Japan betoogd.

Als "electorale" exponent van het Westeuropese verzet tegen kernenergie, techniek, bestaande machtsstructuren etc. presenteerde zich op 7 mei 1979 ECOROPA, Ecologica Europa, in de wandeling Europese Ecologische Beweging geheten. Niet als een partij die met eigen lijsten aan de verkiezingen mee

zou doen maar als een internationale pressiegroep. ECOROPA stelde zich ten doel rond de verkiezingen propaganda te maken tegen een "techno-totalitair" en vóór een "ecologisch-democratisch" Europa. Een "Verklaring voor Een Ander Europa" werd aan de vooravond van de verkiezingen in zeven talen in verschillende Europese dag- en weekbladen gepubliceerd.

Culturele Minderheden

Het zou ondoenlijk zijn een opsomming te geven van alle groeperingen die de Europese verkiezingen hebben aangegrepen als startpunt voor nieuwe activiteiten of een nieuwe oriëntatie.

Een categorie dient hier evenwel genoemd te worden: die van de culturele en ethnische minderheden.

In het weekeinde van 21 en 22 april 1979 kwamen op initiatief van het Komitee van Marokkaanse Arbeiders (KMAN) circa 200 buitenlandse werknemers uit diverse Europese landen in Amsterdam bijeen. Met de Europese Verkiezingen voor de deur hadden de 22 vertegenwoordigde organisaties besloten tot een internationalisering van de samenwerking te komen. Aan het eind van wat het eerste internationale congres van buitenlandse werknemers werd genoemd, werd een manifest opgesteld, dat een program van eisen bevatte, waaronder:

- recht op behoud van de eigen cultuur
- recht op werk
- recht op veiligheid
- recht op vrije meningsuiting, vergadering, demonstratie en organisatie
- volledige sociale, vakbonds- en politieke rechten.

EV geen einde maar start

In het bovenstaande is het reeds gesteld: deze verkiezingen vormden voor menig een startpunt. "Het zou niet verwonderen", zo kon men lezen in de Nieuwe Linie dd 16 mei 1979, "dat de linkse oppositie binnen de sociaal-democratie zich op Europees vlak groepeerde, dat de ecologen zich Europees gaan opstellen, dat er een Europese anti-kernenergie partij komt en dat andere buitenparlementaire oppositie-groepen in de EEG-landen zich verenigen omdat zij niet gebonden zijn aan de verdediging van nationale belangen....". ECOROPA verwoordde als volgt wat door velen verwacht of gehoopt wordt:

"Bij hen die het vertrouwen in de politiek verloren hebben dringen wij erop aan om lid te worden van actiegroepen en alternatieve organisaties, om daarvoor geld bijeen te brengen, om te lobbyën bij politici en industriëlen, brieven te schrijven naar de kranten, om duidelijk te maken dat er een ander Europa moet komen omdat velen dat wensen".

- - -

TEGEN EEN AMERIKAANS-DUIJS

EUROPA

EUROPA EÉN ? - BESLIST NIET !